

**Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний економічний університет
Навчально-науковий інститут інноваційних освітніх технологій
Кафедра конституційного, адміністративного та фінансового права**

ЛАБОВСЬКА Христина Іванівна

**Адміністративно - правове регулювання діяльності
системи органів юстиції України / Administrative regulation
of the Ukraine's system of justice**

**спеціальність: 081 – Право
магістерська програма – Право**

Магістерська робота

Виконала студентка групи ПРзм-22
Х.І. Лабовська

Науковий керівник:
к.ю.н., доцент О.Р. Шевчук

Магістерську роботу допущено
до захисту:
«___»_____2018 р.

Завідувач кафедри
д.ю.н., доцент С.К. Гречанюк

ТЕРНОПІЛЬ – 2018

РЕЗЮМЕ

Магістерська робота містить 115 сторінок, складається з вступу, трьох розділів, висновку, списку використаних джерел із 201 найменувань.

Метою магістерської роботи є встановлення особливостей адміністративно-правового статусу органів юстиції на основі положень юридичної науки, аналізу практики застосування чинного законодавства та виробленні пропозицій щодо його удосконалення.

Об'єктом дослідження є адміністративно-правові відносини у сфері діяльності органів юстиції.

Предмет дослідження складає адміністративно-правовий статус органів юстиції.

Одержані висновки та їх новизна: полягають у можливості використання одержаних результатів дослідження для вдосконалення національного законодавства, яке регламентує діяльність органів юстиції; в подальших загальнотеоретичних дослідженнях.

Ключові слова: органи юстиції України, адміністративно-правовий статус, правове регулювання, завдання, функції, компетенція, юридична відповідальність.

RESUME

Master thesis contains 115 pages, consists of entry, three sections, conclusions, list of sources with 201 titles.

The aim of the master thesis is the establishment of the peculiarities of the administrative and legal status of the bodies of justice on the basis of the provisions of legal science, the analysis of the practice of applying the current legislation and developing proposals for its improvement.

Object of research is devoted to analysis of theoretical and practical issues of administrative and legal relationship of the justice authorities

The subject of research is devoted to analysis of theoretical and practical issues of administrative and legal status of the justice authorities

The resulting conclusions and novelty: is the ability to use the obtained research results to improve the legislation of Ukraine in the sphere of legal regulation of the justice authorities; in the future of general studies.

Keywords: authorities of justice, administrative and legal status, legal regulation, tasks, functions, competence, legal responsibility.

АНОТАЦІЯ

Лабовська Х.І. Адміністративно - правове регулювання діяльності системи органів юстиції України– Рукопис.

Дослідження на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр» за спеціальністю 8.03040101 – Правознавство. – Тернопільський національний економічний університет, Тернопіль, 2018.

Магістерську роботу присвячено аналізу теоретичних і практичних питань адміністративно-правового статусу органів юстиції України. У роботі окреслено коло адміністративно-правових відносин у сфері діяльності органів юстиції України. Визначено місце та особливості органів юстиції України в системі суб'єктів адміністративного права. Досліджено сутність і структуру адміністративно-правового статусу органів юстиції України. У роботі охарактеризовано завдання, функції та компетенцію органів юстиції України. Здійснено аналіз зарубіжного досвіду стосовно організації діяльності органів юстиції та сформульовано пропозиції щодо внесення змін і доповнень до низки нормативних актів.

ANNOTATION

Labovska Kh .I. Administrative and legal regulation of justice authorities of Ukraine. – Manuscript.

Research on education and qualification of «Master» in the field 8.03040101 – Jurisprudence. – Ternopil National Economic University, Ternopil, 2018.

The master's thesis is devoted to analysis of theoretical and practical issues of administrative and legal status of the justice authorities. Administrative and legal relations in the justice authorities' sphere are circled. The essence and structure of administrative and legal status of justice authorities of the regional level are investigated. Tasks, functions and competence of justice authorities of the regional level are characterized. The analysis of foreign experience in the organization of justice authority is made offers on improving legal base in the sphere are formulated

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО СТАТУСУ ОРГАНІВ ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ	10
1.1. Місце та особливості органів юстиції у системі суб'єктів адміністративного права.....	10
1.2. Правові засади діяльності органів юстиції України.....	19
1.3. Сутність та структура адміністративно-правового статусу органів юстиції України	28
Висновки до розділу 1.....	33
РОЗДІЛ 2. ЕЛЕМЕНТИ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО СТАТУСУ ОРГАНІВ ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ	36
2.1. Завдання та функції органів юстиції України	36
2.2. Організаційна структура органів юстиції України	48
2.3. Компетенція органів юстиції України	53
2.4. Юридична відповідальність посадових осіб органів юстиції України	70
Висновки до розділу 2.....	70
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ	73
3.1. Зарубіжний досвід організації діяльності органів юстиції та можливість його використання в Україні	73
3.2. Напрями удосконалення правового регулювання діяльності органів юстиції України	83
Висновки до розділу 3.....	92
ВИСНОВКИ.....	94

ВСТУП

Актуальність теми. Одне з головних завдань державно-правової реформи - забезпечити процес формування нової моделі правової системи, яка могла б призвести до побудови правової, соціальної, демократичної держави в Україні. Значне місце в цьому завданні відіграє Міністерство юстиції України, яке є провідним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики, спрямованої на розвиток національної правової системи, створення та реалізацію правових норм, зміцнення верховенства права і безпеки, формування населення розвиненої правової культури та правового світогляду, встановлення принципів справедливості, верховенства права, захисту прав і свобод людини, як найвища соціальна цінність. Кардинальні політичні та соціально-економічні зміни в Україні призвели до необхідності оновлення пріоритетних напрямків діяльності Міністерства юстиції України та значного розширення його повноважень, що, в свою чергу, призвело до значних структурних змін у центральному апараті міністерства. Завдяки передачі Міністерству юстиції України принципово нових завдань, визначених Положенням про Міністерство юстиції України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 2 липня 2014 року № 228, обсяг і функції Міністерства юстиції України та його органів регіональних осередків. Це вимагає з'ясування не лише місця та ролі органів правосуддя у системі органів виконавчої влади, а й визначення змісту адміністративно-правового статусу органів правосуддя. Варто зазначити, що в теоретичних дослідженнях з адміністративного права як вітчизняної, так і зарубіжної науки проблеми адміністративно-правового статусу органів юстиції недостатньо розроблені. Це пов'язано з тим, що увага вчених зосереджувалася головним чином на правовому статусі органів правосуддя в цілому. Зокрема, проблеми правового регулювання діяльності органів юстиції були розглянуті такими ученими, як: М. С. Єльцов ("Правовий статус органів територіального правосуддя

в сучасній Росії (теоретичний аспект)" - 2003 р.), Н. А. Железняк ("Юридичний та організаційні форми діяльності Міністерства юстиції України у реалізації державної правової політики (теоретичні та практичні питання)" - 2004 р.), І. В. Назарова (" Правовий статус Вищої ради юстиції" - 2005 р.), Горбунова Л. М. ("Підвідомчі правові акти: організаційні та правові питання законності" - 2005 р.), О.Ю. Янчук ("Організаційно-правові питання вдосконалення діяльності органів виконавчої влади в контексті адміністративної реформи в Україні" - 2005 р.) Та інші. Віддаючи належне дослідженню, що, незважаючи на внесення численних змін та доповнень до національного законодавства щодо правового регулювання правового статусу судової системи, слід зазначити, що проблема вдосконалення адміністративного та правового статусу органів правосуддя залишається в значній мірі актуальним та науковим значенням. Науково-теоретичні основи магістерської роботи були зроблені науковими доповідями вітчизняних та зарубіжних фахівців з адміністративного права та процесу, теорії держави і права, конституційного права та інших галузевих юридичних наук, зокрема: В.Б. Авер'янова, М.І. Ануфрієва, О.П. Алехіна О.М. Бандура, Д.М. Бахрах, Ю.П. Бітяк, А.С. Васильєв, В.М. Гаращук С.В. Ківалова В.В. Ковальська В.К. Колпакова А.Т. Комзумі, М. В. Корнієнка, О. В. Кузьменко, М.М. Куряча, Ю.М. Козлов В.Я. Малиновський, І.Є. Марочкина В.Т. Нора, І.Ю. Онопчук, А. М. Подоляки, А. О. Селіванова, Ю. А. Тихомирова, М.М. Тищенко та інші. Отже, недостатній розвиток на теоретичному рівні, наявність практичних правових питань, а також необхідність комплексного вивчення адміністративного та правового статусу судової системи визначають актуальність теми майстра робота

Мета та завдання дослідження. Метою магістерської роботи є встановлення особливостей адміністративно-правового статусу органів юстиції на основі положень юридичної науки, аналізу практики застосування чинного законодавства та розробки пропозицій щодо її вдосконалення. Відповідно до мети дослідження, для роботи органів юстиції були поставлені наступні завдання:
 - визначити місце та особливості системи суб'єктів адміністративного права; - розглянути правову основу діяльності; - поглибити концепцію та визначити

структуру адміністративно-правового статусу; - характеризують завдання та функції судової влади; - визначити організаційну структуру цих органів; - характеризують компетенцію розглянутих органів; - визначити особливості юридичної відповідальності посадових осіб зазначених органів; - підвести підсумки іноземного досвіду в організації діяльності органів юстиції та можливості його використання в Україні; - обґрунтувати конкретні пропозиції щодо вдосконалення правового регулювання діяльності органів юстиції. Об'єктом дослідження є адміністративно-правові відносини у сфері діяльності органів юстиції. Предметом дослідження є адміністративно-правовий статус органів правосуддя. Методи дослідження. Методологічною основою дослідження були як загальнонаукові, так і спеціальні наукові методи пізнання. Для вирішення проблем дослідження використано загальнонауковий діалектичний метод. Серед конкретних наукових методів застосовано структурно-логічну, логіко-семантичну, історико-правову, порівняльно-правову, класифікацію та групування. Використання структурно-логічного методу дозволило визначити місце правосуддя в системі суб'єктів адміністративного права (пункт 1.1). Логіко-семантичний метод дозволив вивчити концептуальний апарат, зокрема поняття «статус», «правовий статус», «адміністративно-правовий статус», «принципи», «функції», «компетенція», «юридична відповідальність», і т. д. (п. 1.3, 2.1, 2.3, 2.4). Використання історичного правового методу дозволило дослідити процеси формування органів юстиції України (розділ 1.1). Порівняльний правовий метод був використаний для визначення організаційної структури, правової основи діяльності розглянутих органів (пп. 1.2, 2.2), а також аналіз іноземного досвіду в організації діяльності органів правосуддя регіональному рівні та розробка шляхів вдосконалення правового регулювання їх діяльності (пункт 3.1, 3.2). Методи класифікації, групування були використані для висвітлення певних елементів (завдань, функцій, повноважень) адміністративно-правового статусу органів правосуддя (пп. 1.3, 2.1, 2.3, 2.4). Використовуючи статистичний метод та документальний аналіз, існують недоліки правового регулювання діяльності органів правосуддя (розділ 3.2). Нормативною

базою роботи є Конституція України, закони України, акти Президента України та Кабінету Міністрів України, міжнародні нормативні акти, а також відомчі правові акти, що регулюють відносини у сфері діяльності органи справедливості. Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що магістерська робота є однією з перших комплексних робіт у державній адміністративно-правовій науці, яка присвячена проблемам вдосконалення адміністративно-правового статусу органів юстиції. В результаті дослідження були отримані наступні наукові результати: доведено, що в регіональних органах юстиції слід розуміти ті органи, які функціонують в межах певної адміністративно-територіальної одиниці, мають чітко визначені завдання, знаходяться в ієрархічній системі органів державної влади та підпадають під дію нормативних актів, прийнятих на національному рівні; Визначено особливості діяльності органів правосуддя, і вони визначаються, перш за все: 1) є територіальними органами виконавчої влади; 2) здійснює виконавчу та адміністративну діяльність; 3) діють на підставі та відповідно до закону та інших нормативно-правових актів; 4) мають адміністративну правосуб'єктність; 5) створені для безпосередньої реалізації певного виду державної діяльності - реалізації державної правової політики у певній адміністративно-територіальній одиниці; 6) мають чітко визначені обсяги повноважень; 7) мають певну територіальну сферу діяльності; 8) здійснює свою діяльність через формально визначені процедури відповідно до компетенції та у відповідній формі; принципи діяльності органів правосуддя класифікуються шляхом виділення: 1) загальних принципів, властивих всім органам державної влади; 2) спеціальні принципи, які є специфічними для органів правосуддя; 3) спеціальні принципи, що регулюють діяльність органів юстиції у певних сферах діяльності; Практичне значення отриманих результатів - можливість використання висновків та пропозицій магістерської роботи у таких сферах: - законотворча діяльність - вдосконалити положення чинного законодавства, що регулює діяльність судових органів; - область досліджень - як основу для подальших досліджень щодо адміністративно-правового статусу зазначених органів; - у навчальному процесі - під час викладання дисциплін

"Адміністративне право України". Структура та обсяг магістерської роботи. Робота магістра складається з вступу, трьох розділів, що охоплюють дев'ять одиниць, висновки, список використаних джерел з 201 заголовком. Загальна кількість робіт - 115 сторінок.

РОЗДІЛ 1

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО СТАТУСУ ОРГАНІВ ЮСТИЦІЇ

1.1. Місце та особливості органів юстиції у системі суб'єктів адміністративного права

"Органи юстиції у своїй діяльності торкаються різних аспектів життя нашого суспільства, в той же час діяльність органів юстиції спрямована, перш за все, на захист основних прав, свобод людини та юридичних осіб, а також забезпечити реалізацію державної політики з питань банкрутства, формування та забезпечення політики у сфері виконання кримінальних покарань у сфері організації виконання рішень суду та інших органів (посадових осіб), у сфері державної реєстрації актів цивільного стану, а також інших питань, що охоплюються державною правовою політикою в певній адміністративно-територіальній одиниці. Отже, визначення місця органів правосуддя в системі суб'єктів адміністративного управління закон дуже актуальний і своєчасний". Щоб визначити місце правосуддя в системі суб'єктів адміністративного права, ми повинні з'ясувати зміст таких категорій як "суб'єкт адміністративного права" та "виконавчий орган", але ми пропонуємо спочатку послатися на історичні витoki формування та формування органів правосуддя в Україні, що дозволить нам визначити історичні аспекти формування справедливості в нашій державі, а також проаналізувати, які функції та завдання покладалися на ці органи в різні періоди роботи. Історія українських правоохоронних органів пов'язана з історією народження української державності і налічує більше 90 років. "З початку своєї діяльності була Центральна Рада України. Наприкінці червня 1917 р. В першому національному уряді - Генеральному секретаріаті було створено Генеральний секретаріат Суду (юстиції) на чолі з В. Садовським. Четвертий універсал Центральної Ради від 9 січня 1918 року "Україна - незалежна ... суверенна держава українського народу", Генеральний секретаріат Суду був

перейменованій в новий уряд - Рада національних міністрів - у Міністерство Правосуддя на чолі з С. Шелухін. За словами гетьмана П. Скоропадського, Міністерство юстиції практично здійснило всю правову політику "[120]. У грудні 1918 року влада в Україні переїхала до Директорії. Міністерство юстиції очолювали В. Приходько, Г. Сиротенко, Д. Маркович, А. Лівіцький. Саме тоді було закладено основи українізації судової системи. Це підтверджується законопроектом Міністерства "Про відновлення гарантій недоторканності особи на території Української Народної Республіки" [120], який можна назвати своєрідним попередником Загальної декларації прав людини, прийнятим Генеральним Асамблея ООН 10 грудня 1948 р. [206].

"У 1936 р. Юстиція і прокуратура були розділені, Ф. Радченко (1936-1937 рр.) та М. Бабченко (1938-1947 рр.) Працювали народними комісарами юстиції. У 1946 р. Наркомат юстиції УРСР був реорганізований у Міністерство юстиції Української РСР, міністри юстиції працювали Д. Панасюк, Ф. Глух, К. Згурська (1947-1970 рр.). У 1963 р. Міністерство юстиції було ліквідовано, а його функції покладені на юридичну комісію під Радою міністрів Української РСР та Верховного Суду СРСР, а на місцях - до обласних судів ». У 1970 році робота Міністерства юстиції була поновлена. Це було врегульовано відповідним Постановою, затверджене рішенням Ради Міністрів СРСР від 4 вересня 1972 року. Це ж положення передбачає, що Міністерство юстиції проводить роботу з систематизації законодавства та готує пропозиції щодо її кодифікації, організовує соціологічне дослідження, забезпечує методичне керівництво та координує роботу державних органів та громадських організацій в адвокації правових знань та роз'яснення законодавства серед населення, здійснює управління нотаріально, судово-експертними установами, а також загальним керівництвом органів реєстрації актів цивільного стану та адвокації, здійснює відповідно до ядру міжреспубліканських та міжнародних відносин з правових питань. [85] Протягом 1970-1990 років Міністерство юстиції УРСР очолював В. Зайчук.

Підводячи підсумки історії радянського періоду діяльності Міністерства юстиції, необхідно підкреслити той факт, що, як і в інших міністерствах

Республіки, він не був незалежним при здійсненні державного контролю. Його роль зменшувалася, головним чином, у функції передавальної ланки в багатоступеневій федерально-республіканській системі управління колишнього Радянського Союзу [66]. Проголошення в 1991 році незалежності України, а отже, і побудови демократичної правової держави, здійснення політичних, економічних та правових реформ вимагало значних змін у діяльності Міністерства юстиції. До 1996 року повноваження, функціональні обов'язки та завдання Міністерства юстиції визначались "Положенням про Міністерство юстиції України", затвердженою постановою Кабінету Міністрів України від 28 грудня 1991 р. № 386 [188] і "Положення про Міністерство юстиції України", затверджене наказом Президента України від 3 жовтня 1992 р. № 154/92-РП [189]. Згідно з положеннями 1992 року, Міністерство юстиції України - Центральний орган виконавчої влади, який відповідно до Конституції України входить до складу Кабінету Міністрів України. Протягом цього періоду Міністерство юстиції України надає організаційну підтримку діяльності обласних, Київських міських та районних (міських) народних судів, виконання рішень, постанов та наказів судів України, а з лютого 1992 року - виконує обов'язки щодо організаційної та кадрової діяльності військових судів та судів, що здійснюють правосуддя на високочутливих об'єктах, розробляє проекти нормативних актів та рішень Уряду України [85]. З січня 1993 року Міністерство юстиції України здійснює державну реєстрацію нормативних актів міністерств, інших органів виконавчої влади, органів управління економікою та управління, які зачіпають права, свободи та законні інтереси громадян або мають міжвідомчий характер. 1994 р. - експерт із забезпечення правосуддя, що передбачає вдосконалення розробки основних питань концепцій державної політики, законопроектів про розвиток суспільства та держави, наукового обґрунтування, координації законодавчої роботи. У 1995 році Міністерству юстиції України та його місцевим органам було доручено координувати діяльність міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, підприємств, установ та організацій з питань правової освіти населення. З прийняттям Конституції України 1996 р. [94] та поглиблення процесів реформ у

всіх сферах суспільно-політичного, соціально-економічного та духовного розвитку суспільства існує необхідність розширення повноважень Міністерства юстиції України, у зв'язку з чим указом Президента України від 18 вересня 1996 року № 840/96 було прийнято Положення про Міністерство юстиції України [190], згідно з яким Міністерство юстиції України - Центральний орган державної виконавчої влади, яка створює Президента України для організації реалізації державної правової політики. У 1997 році Міністерство юстиції України ініціювало розробку нового постанови Міністерства, яке було затверджено указом Президента України від 30 грудня 1997 р. № 1396/97 [191]. Таким чином, у зв'язку із змінами в законодавстві остаточно визначено Міністерством юстиції України в системі центральних органів виконавчої влади - як провідного органу у формуванні та реалізації державної правової політики.

Таким чином, Міністерство юстиції України почало здійснювати свої повноваження безпосередньо та через встановлене в установленому порядку Головне управління юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, обласні, Київські та Севастопольські міські департаменти правосуддя, район, район у містах (містах регіонального підпорядкування), міськрайонні, міжрайонні міста (у разі формування), правосуддя [187], а також підприємства, установи та організації, що належать до сфери його управління. 2 липня 2014 року Кабінет Міністрів України прийняв нове Положення про Міністерство юстиції України [189], в якому визначено принципово нові функції та завдання Міністерства юстиції України. Підсумовуючи історичний нарис створення органів правосуддя в Україні, ми відзначаємо, що історія українських правоохоронних органів пов'язана з історією народження української державності і налічує більше 90 років. На наш погляд, серед історичних періодів діяльності українських правоохоронних органів слід виділити: 1) формування первинних підрозділів органів правосуддя під час української національної державності (червень 1917 - листопад 1920); 2) органи правосуддя Української Радянської Соціалістичної Республіки в довоєнний період та під час Великої Вітчизняної війни (1921 - 1945 рр.); 3) органи правосуддя Української РСР в перші післявоєнні

роки та період десталінізації (1945 - перша половина 60-х рр.); 5) органи правосуддя Української РСР в період нетоталітарного режиму та періоду перебудови (друга половина 60-х - 1991 рр.); 6) органи юстиції в перші роки незалежності України (1991 - 2011 рр.); 7) органи юстиції України на сучасному етапі (2014 р. - на сьогоднішній день). Наступним кроком у визначенні місця органів юстиції в системі суб'єктів адміністративного права є з'ясування змісту такої категорії як "суб'єкта адміністративного права". Загальні питання визначення поняття суб'єкта права, включаючи адміністративне право, розкриті в роботах таких учених, як С. С. Алексєєв, В. Б. Авер'янов, А. М. Бандурка, Ю. А. П. Бтяк, В. В. Зуй, Т. О. Коломоєць, А. Т. Козюк, О. В. Кузьменко, Ю. В. М. Козлов, Ю. А. Тихомирова, М. Тищенко та інші.

У адміністративному праві суб'єкт розуміється як перевізник (власник) прав та свобод у сфері державного управління, які передбачені адміністративно-правовими нормами, які можуть забезпечити права на здійснення, а також обов'язки, покладені на них виконати [89, с. 73]. Предмет адміністративного права - це людина, яка має певні права та обов'язки, сформульовані в нормах адміністративного права і можуть вступати в адміністративно-правові відносини [14, с. 137]. За словами Т.О. Коломоцем, суб'єкт адміністративного права є юридичною особою або особою, яка є носієм прав та обов'язків у сфері державного управління, передбачена адміністративно-правовими нормами, і має можливість надавати права на реалізацію, а також зобов'язання зобов'язані "здійснити [88, с. 58] .Завдяки цьому суб'єкти адміністративного права повинні визнавати учасників публічних відносин, які відповідно до конституційного та адміністративного права розрізняють права та обов'язки, можливість вступати в адміністративно- правовідносини. Крім того, правовідносини є основним каналом реалізації правових норм, тому перевізник прав і обов'язків стає предметом правовідносин, внаслідок здійснення ними своїх прав та обов'язків [38, стор. 15].

Тобто, для того, щоб бути предметом адміністративного права, необхідно мати права та обов'язки у сфері державного управління, а також певні PR умови для їх реалізації. Для адміністративного права характерна наявність великої

кількості суб'єктів з різними повноваженнями, структурою та правовими якостями. На сьогоднішній день є багато наукових позицій стосовно розподілу системи суб'єктів адміністративного права, але всі вони одноставно розрізняють виконавчі органи, до яких відносяться судові органи. Перш за все, слід зазначити, що в українському законодавстві термін "виконавча влада" вперше з'явився в Декларації про державний суверенітет України [58] (Розділ III). За визначенням виконавчу владу надають В. К. Колпаков та О. Кузьменко - здатність держави через керівництво виконувати розпорядження законодавчої влади [89, с. 29]. З точки зору зовнішнього прояву, це, за словами С. Кисіла, здійснювалося за допомогою відповідного механізму сукупності не тільки соціальних відносин реалізації державної влади, але й соціальних відносин участі в формування державної влади, тому що через відповідне

Механізм виконавчої влади у цьому випадку сприймається як сукупність організацій для реалізації цілей виконавчої влади окремих державних органів та системи адміністративно-правових норм, що регламентують процес виконання зазначеними органами його функціонального призначення. Тому, характеризуючи основні риси виконавчого органу (будь то Кабінет Міністрів України або міністерства чи територіальні органи юстиції тощо) як державний орган, слід підкреслити, що це елемент державного апарату, об'єднання людей з метою здійснення державних функцій у відповідних сферах [59, с. 23]. Крім того, важливою умовою діяльності виконавчого органу є матеріальна та фінансова база, яка повинна забезпечити її функціонування. І хоча ця особливість не є конкретною, оскільки громадські організації також мають матеріальні ресурси, це необхідно для діяльності будь-якого державного органу. Ще одним знаком виконавчого органу, а також будь-якого державного органу є наявність державних повноважень. Виконавчий орган діє для виконання завдань та функцій держави у сферах управління від її імені та від свого імені (представляє державу у сфері зв'язків з громадськістю). Нарешті, законні дії цього органу забезпечуються будь-якими засобами, які не тільки в його розпорядженні, але також у розпорядженні всієї держави, які, у разі необхідності, також можуть бути використані для

забезпечення реалізації завдань, що впливають з компетенція певної державної адміністрації. Державні владні повноваження встановлюються в межах компетенції виконавчого органу, який встановлюється відповідними законами та іншими нормативно-правовими актами. Таким чином, виконавчий орган можна охарактеризувати як елемент державного апарату, який практично виконує функції держави у формі виконавчої та адміністративної діяльності. Раніше було зазначено, що для визначення поняття виконавчої гілки влади багато в чому сприяє встановленню характеру його діяльності. У той же час, на нашу думку, немає потреби конкретно вказувати на те, що він наділений повноваженнями державної влади, оскільки немає потреби і конкретно підкреслює, що він виконує функції держави. Достатньо сказати, що виконавчий орган є державним органом, що, у свою чергу, передбачає наявність цих знаків. Це пов'язано з тим, що останні не відображають специфіку виконавчого органу, який необхідний для визначення його концепції. Тому, відображаючи особливість проведеної діяльності, ми визначимо характеристики, за допомогою яких органи виконавчої влади, зокрема органи правосуддя, розподіляються на окремий тип державного органу.

По-перше, найважливішою особливістю органів виконавчої влади є те, що вони існують як особливий тип державного органу, який закликається до державного управління, одним з ознак державного управління є виконавча та регуляторна діяльність. По-друге, виконавчий характер діяльності органів виконавчої влади показує, що всі вони діють на підставі та відповідно до закону та інших нормативно-правових актів. По-третє, з попередніх особливостей, таких як здатність органів виконавчої влади виконувати лише ті дії, які чітко визначені в законі або пов'язані з необхідністю його реалізації. По-четверте, діяльність органів виконавчої влади на підставі та відповідно до закону визначає її вторинний, оригінальний характер стосовно діяльності законодавчого органу - Верховної Ради України. По-п'яте, характерною особливістю державного управління є охоплення широкого спектру суспільних відносин. [116]. Отже, з'ясовуючи основні ознаки, за якими виконавчі органи виділяються в окремий тип державного органу, місце судових органів у системі суб'єктів адміністративного

права повинно розглядатися відповідно до нашої майстерської роботи.

Сьогодні Міністерство юстиції України є основним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної правової політики, державної політики щодо банкрутства та використання електронного цифрового підпису в нотаріальній публіці, організація виконання рішень судів та інших органів (посадових осіб) (далі - виконання рішень), державна реєстрація актів цивільного стану, державна реєстрація реальних прав на нерухоме майно та їх обтяження, державна реєстрація обтяжень рухомих май про державну реєстрацію юридичні особи, не юридичні та фізичні особи - підприємці, реєстрація статуту територіальної громади м. Києва, реєстрація статутів Національної академії наук та національних галузевих академій наук, державна реєстрація друкованих ЗМІ та інформаційних агенцій суб'єкти інформаційної діяльності, у сфері виконання кримінальних покарань та пробат іон, у сфері правової освіти населення; забезпечує формування державної політики у сфері архівної справи та ведення обліку та створення та функціонування державної системи страхового фонду документації. [193]. Система органів правосуддя складається з: центрального органу юстиції - Міністерства юстиції України; територіальні органи юстиції:

Головні територіальні управління юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі; район, район у містах, місті (міста обласного значення), департамент юстиції; установи, що належать керівництву Міністерства. До юрисдикції Міністерства юстиції також входять: Державне підприємство "Українська правова інформація", Державне підприємство "Національні інформаційні системи", Координаційний центр правової допомоги, Інститут права та післядипломної освіти Міністерства юстиції, держава Підприємство "СЕТАМ", Державне підприємство "Ресурсний центр", Державне підприємство "Державний інститут судової економіки, правової та технічної експертизи" [148]. Підсумовуючи, ми відзначаємо, що органи юстиції є суб'єктами адміністративного права, які відповідно до адміністративного права наділені відповідними правами та обов'язками та здатні діяти незалежно від імені

держави в адміністративно-правових відносинах. Органи юстиції представляють одну з гілок територіальної виконавчої влади, основним призначенням якої є участь у забезпеченні реалізації державної правової політики. До особливостей діяльності органів юстиції віднесено: 1) є територіальними органами виконавчої влади; 2) здійснюють виконавчо-розпорядчу діяльність; 3) діють на підставі і на виконання закону та інших нормативно-правових актів; 4) мають адміністративну правосуб'єктність; 5) створюються з метою безпосереднього здійснення конкретного виду публічної діяльності – реалізація державної правової політики на певній адміністративно-територіальній одиниці; 6) наявність чітко окресленого обсягу повноважень; 7) має певний територіальний масштаб діяльності; 8) реалізують свою діяльність шляхом формально визначених процедур згідно із компетенцією та у відповідній формі.

1.2. Правові засади діяльності органів юстиції

Ефективність діяльності органів юстиції визначається наявністю відповідного правового регулювання. Правове регулювання виступає важливою умовою створення стабільного правового порядку, а також виступає невід'ємною складовою управлінського процесу. Оскільки діяльність органів юстиції здійснюється в межах і за допомогою відповідного правового регулювання, пропонуємо з'ясувати сутність цієї категорії та визначити механізм його реалізації.

Термін «регулювання» походить від латинського слова «regulo» – «правило» та означає упорядкування, приведення чогось у відповідність до чогось [68, с. 154]. В юридичній літературі [15; 44; 154; 219] сформувалось певне розуміння сутності поняття правового регулювання, незважаючи на різноманітні підходи його тлумачення.

На думку С. С. Алексєєва, праве регулювання – це здійснюваний за допомогою системи правових засобів (юридичних норм, правовідносин, індивідуальних розпоряджень і ін.) результативний, нормативно-організаційний

вплив на суспільні відносини з метою їх впорядкування, охорони, розвитку відповідно до суспільних потреб [16, с. 145]. М. С. Кельман вважає, що правове регулювання це – форма владного юридичного впливу на суспільні відносини, що здійснюється державою за допомогою всіх правових засобів з метою їх упорядкування, закріплення і забезпечення [72, с. 370]. С. Л. Лисенков під правовим регулюванням розуміє дію права на суспільні відносини за допомогою використання певних юридичних засобів [237, с. 290]. На думку Л. М. Шестопалової, правове регулювання – це вплив права на суспільні відносини за допомогою певних юридичних засобів, через систему яких і забезпечується розвиток цих відносин у межах і напрямках, визначених нормами права [254, с. 152]. Таким чином, під правовим регулюванням розуміють сукупність різноманітних форм та засобів юридичного впливу держави на поведінку учасників суспільних відносин, що здійснюється в інтересах усього суспільства або певного колективу чи особистості, з метою підпорядкувати поведінку окремих суб'єктів установленому в суспільстві правопорядку [54, с. 19].

Механізм правового регулювання є складним явищем, складовими елементами якого є: 1. Норми права є основою механізму правового регулювання. Адже саме з правових норм їх зміст починає юридичний вплив на суспільні відносини. Правові відносини, тобто соціальні відносини, що відбуваються в межах, визначених нормами права. [67, с. 220-221]. 2. Акти прямої реалізації прав та обов'язків у механізмі правового регулювання. Акти прямої реалізації прав і обов'язків - це реальна поведінка суб'єктів правовідносин, пов'язаних з реалізацією (реалізацією) їх прав та обов'язків. Є два можливі відповіді на правове регулювання: 1) активне - здійснення вчинених дій (наприклад, для участі у виборах органів влади); 2) пасивне - утриматися від заборонених дій (наприклад, не шкодити навколишньому середовищу). 3. Акти застосування норм права в механізмі правового регулювання. У процесі правового регулювання (але не обов'язково) етап застосування норм права, який полягає у видачі державного акта, є актом застосування норм права, що забезпечує виникнення, зміну або

припинення правовідносин. Таким чином, механізм правового регулювання - прийнятий у єдності системи правових засобів, методів та форм, за допомогою яких нормативне право перекладається на упорядкування суспільних відносин, задовольняються інтереси суб'єктів права, правопорядку встановлено та забезпечено. Отже, розкривши сутність категорії "правове регулювання" та розслідування його механізму, ми пропонуємо визначити поняття правового регулювання діяльності органів юстиції. На нашу думку, правове регулювання діяльності органів юстиції є формою правового впливу влади на діяльність органів юстиції, яка здійснюється вищими державними органами за допомогою системи відповідних правових засобів (правові норми, індивідуальні накази тощо) з метою упорядкування цієї діяльності та забезпечення її розвитку в межах та напрямках, визначених нормами права. Як юридичні особи органи юстиції здійснюють свою діяльність самостійно в рамках чинного законодавства України, керуючись відповідними нормативно-правовими актами. Вважається, що аналіз правової бази діяльності органів юстиції неможливий без розуміння відповідної системи нормативно-правових актів, що регулюють їх діяльність. Правовий акт є акт бажання (рішення) уповноваженої юридичної особи, яка регулює соціальні відносини шляхом встановлення (зміни, скасування, зміни сфери) правових норм, а також визначення (зміни, припинення) на підставі цих норм прав та обов'язків учасників конкретних правовідносин [218, стор. 303]. У теорії права, нормативний правовий акт відноситься до офіційного акту про волевиявлення (рішення) уповноважених суб'єктів права, який встановлює (знімає, скасовує) правові норми з метою регулювання суспільних відносин або іншим актами законодавче положення, яке містить правові норми. Отже, нормативний правовий акт є рішенням законотворчого органу, метою якого є встановлення, зміна або скасування норм права [217, стор. 313]. Слід зазначити, що характерною рисою нормативних актів є їхній ієрархічний дизайн. Кожен тип акту до певної міри відноситься до ієрархічної сходи, відповідної юридичної сили нормативно-правового акта. Ієрархія системи нормативних актів (законодавства) служить для реалізації принципу демократичного централізму, дозволяє об'єднати

верховенство права з децентралізацією правового регулювання на рівні місцевих правотворчих органів [210, с. 344]. У теорії адміністративного права зазвичай класифікуються правові акти, залежно від ієрархії позиції державних органів, які їх видають. У цьому контексті, на наш погляд, законодавчі акти, що регулюють діяльність системи правосуддя, належним чином класифікуються шляхом визначення двох основних напрямків правового регулювання діяльності системи правосуддя. Проголошення Україною як незалежної держави, її приєднання до Ради Європи, а також прийняття Конституції України 28 червня 1996 року стали основними чинниками здійснення державно-правової реформи, а також для розробка та вдосконалення чинного законодавства України [142, с. 14-31]. Стаття 3 Конституції України зазначає: "Людина, його життя та здоров'я, честь і гідність, недоторканність та безпека визнаються в Україні як найвища соціальна цінність". Права і свободи людини та їхні гарантії визначають зміст і напрямок державної діяльності держави. несе відповідальність за діяльність людини, установи.

Закон України "Про центральні органи виконавчої влади" від 17 березня 2011 р. № 3 166-VI [196] визначає організацію, повноваження та порядок діяльності центральних органів виконавчої влади, до складу яких входять Міністерство юстиції України. Відповідно до ст. 2 цього Закону, діяльність міністерств та інших центральних органів виконавчої влади базується на принципах верховенства права, забезпечення дотримання прав і свобод людини, громадянина, безперервності, законності, забезпечення єдності державної політики, відкритості та прозорості, відповідальність і одностайність. Щодо міжнародно-правових актів, вони відіграють важливу роль у правовому регулюванні діяльності Міністерства юстиції України та його регіональних органів. Наприклад, Угода про партнерство та співробітництво між Україною та Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами від 14 червня 1994 р. [244] встановила партнерство між Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами, з одного боку, та Україною, з іншого. План дій Україна-ЄС у сфері юстиції, свободи та безпеки від 18 червня 2007 р. [149] встановив ряд узгоджених цілей та сфер співпраці та реалізації: 1) Свобода: поліпшення

управління міграцією, включаючи притулок та боротьбу з нелегальною міграцією; Сприяння контактам та поїздкам людей шляхом посилення співпраці в галузі управління кордонами та забезпечення безпеки документів; 2) безпека: протидія тероризму та організованою злочинністю, у тому числі шляхом посилення правоохоронної співпраці, зокрема в боротьбі з торгівлею людьми, контрабандою мігрантів, незаконним переміщенням наркотиків та інших заборонених товарів, корупцією, підробкою документів, відмиванням грошей та іншими діяльностями незаконної діяльності; 3) Справедливість: реформування судової системи для забезпечення її незалежності, неупередженості та ефективності та посилення правового співробітництва між Європейським Союзом та Україною у цивільних та кримінальних справах. Акти Кабінету Міністрів України також є законним джерелом роботи органів юстиції. Наприклад, Постанова Кабінету Міністрів України від 2 липня 2014 року № 228 Про затвердження Положення про Міністерство юстиції України [1]. Акти Міністерства юстиції України відіграють важливу роль у правовому регулюванні діяльності органів юстиції. До них відносяться: заповнення, заповнення, правила, інструкції. Наприклад, наказом Міністерства юстиції України від 23 червня 2011 р. № 1707/5 "Про затвердження Положення про територіальні відомства Міністерства юстиції України" було затверджено Положення про департаменти головного територіального виробництва Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, а також Положення про район, міський округ, місто (місто обласного значення), міський округ, міжрайонна адміністрація справедливості Відповідно до цього наказу, Міністерство юстиції України в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі (далі - Головне управління юстиції) підпорядковано Міністерству юстиції України та його територіальним органам.

Головне територіальне управління юстиції в своїй діяльності керується Конституцією та законами України, актами Президента України та Кабінету Міністрів України, розпорядженнями Міністерства юстиції України, іншими законодавчими актами. Основними завданнями головного територіального

управління правосуддя є реалізація державної правової політики, державної політики щодо банкрутства, у сфері державної реєстрації актів цивільного стану, державної реєстрації реальних прав на нерухоме майно та їх обтяжень, державної реєстрації юридичних осіб громадські утворення, які не мають юридичного статусу фізичних і фізичних осіб - підприємців, державна реєстрація територіальних громад сіл, селищ, міст, державна реєстрація друкованих ЗМІ; забезпечення реалізації державної політики у сферах організації виконання рішень судів та інших органів (посадових осіб) у сфері випробувального терміну; введення в Міністерство юстиції пропозицій щодо формулювання та реалізації політики у цих сферах; забезпечення роботи нотаріуса; експертна підтримка правосуддя; протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення (стосовно нотаріусів, юристів, адвокатських контор та асоціацій, юридичних осіб, які надають юридичні послуги (крім осіб, що надають послуги в рамках трудової діяльності відносини)); реалізація в рамках повноважень міжнародно-правового співробітництва [190]. Друга сфера - це правові акти, що регламентують діяльність регіональних правоохоронних органів у відповідних сферах (у сфері діяльності державних нотаріально-державних архівів, державних нотаріусів, приватних нотаріусів, регіональних представництв Урядового комісара у справах європейських справ, дослідження інститути судово-медичної експертизи, органи реєстрації цивільних органів, Державна виконавча служба України, Державна державна реєстраційна служба України).

Таким чином, реалізація органами юстиції України регіонального рівня державної політики щодо банкрутства здійснюється в рамках Закону України "Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом" [166] від 14 травня 1992 р. № 2343-ХІІ, який встановлює умови та порядок відновлення платоспроможності суб'єкта підприємницької діяльності - боржника або визнання його як банкрутом та застосування процедури ліквідації, повне або часткове задоволення вимог кредиторів. Реалізація державної політики використання електронного цифрового підпису органами юстиції України в

Україні здійснюється відповідно до вимог Закону України "Про електронний цифровий підпис" [178] від 22 травня 2003 р. 852-IV, який визначає правовий статус електронного цифрового підпису та регулює відносини, що виникають при використанні електронного цифрового підпису.

Формування та забезпечення реалізації політики у галузі архівної справи, ведення обліку та створення та функціонування державної системи страхового фонду документації здійснюється відповідно до Закону України "Про Національний архівний фонд та архівні установи" [192] від 24 грудня 1993 р. № 3814-ХІІ, який регулює відносини, пов'язані з формуванням, обліком, зберіганням та використанням Національного архівного фонду та іншими основними питаннями архівної справи. Відповідно до Закону України "Про органи та особи, що здійснюють примусове виконання судових рішень та рішень інших органів" [173]. Система правоохоронних органів складається з: 1) Міністерства юстиції України; 2) органи державної виконавчої служби, створені Міністерством юстиції України у порядку, встановленому законом. Примусове виконання судових рішень та рішень інших органів (посадових осіб) лежить на органах державної виконавчої служби та у випадках, передбачених Законом України "Про виконавче провадження" - щодо приватних виконавців. Завдання органів державної виконавчої служби та приватних виконавців - це своєчасне, повне та неупереджене виконання рішень, виконання яких передбачено законом.

Головними завданнями органів правосуддя є також підтримка роботи нотаріуса. Це завдання виконується в межах Закону України "Про нотаріат" [194]. Відповідно до положень цього Закону нотаріусом в Україні є система органів та посадових осіб, яким покладено обов'язок засвідчувати права та факти юридичного значення та виконувати інші нотаріальні дії, передбачені цим Законом, з тим щоб забезпечити їх законним впевненість. Міністерство юстиції України, Головне управління юстиції України, Міністерство юстиції України в Автономній Республіці Крим, головні управління юстиції в областях, містах Києві та Севастополі, контролюють організацію нотаріальних дій, розглядає організацію нотаріальної діяльності нотаріуса, дотримується нотаріальних дій та

дотримується правил нотаріального довічного кодексу. З метою упорядкування міністерств, інших органів виконавчої влади, захисту прав, свобод та законних інтересів громадян, підприємств, установ та організацій Кабінет Міністрів України прийняв постанову від 28 грудня 1992 р. № 731 "Про Державна реєстрація нормативних актів міністерств та інших органів виконавчої влади"[174]. Згідно з цим розпорядженням, Міністерство юстиції України здійснює державну реєстрацію нормативно-правових актів міністерств та інших центральних органів виконавчої влади, органів економічного управління та контролю.

Державна реєстрація нормативно-правового акта полягає у проведенні судової експертизи щодо відповідності її Конституції та законодавству України, Конвенції про захист прав людини та основних свобод 1950 року та її протоколами, міжнародні договори України узгоджуються з обов'язковими для виконання Верховною Радою України Рада України, зобов'язання України у сфері європейської інтеграції та законодавства Європейського Союзу (acquis EC), антикорупційна експертиза, а також врахування практики Європейського суду з прав людини, рішення про державну реєстрацію цього акт, призначити реєстраційний номер та запис в Єдиний державний реєстр правових актів. За умови державної реєстрації нормативно-правових актів, що впливають на права, свободи та законні інтереси громадян або мають міжвідомчий характер. Реалізація державної політики у сфері державної реєстрації юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців органами юстиції України регіонального рівня здійснюється відповідно до положень Закону України "Про державну реєстрацію юридичних осіб" та фізичні особи - підприємці »[175] від 15 травня 2003 р. № 755-IV, який регулює відносини, що виникають у сфері державної реєстрації юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців. Звичайно, неможливо охопити та провести всі нормативно-правові акти, що регулюють діяльність органів юстиції регіонального рівня в рамках нашої магістерської роботи.

Ми зупинилися лише на найважливіших правових актах. Однак, підводячи підсумок вищезазначеного аналізу, ми відзначаємо, що громадський атрибут, що

виникає в управлінні судовими органами, регулюється законодавчими та іншими нормативно-правовими актами. Крім того, слід зазначити, що кожне завдання та функція, що виконуються органами правосуддя, спирається на відповідний нормативно-правовий акт, який забезпечує їх правове регулювання, визначає порядок та умови виконання.

1.3. Сутність та структура адміністративно-правового статусу органів юстиції

У умовах розвитку демократії, створення належної та ефективної національної системи правового захисту прав і свобод людини стає одним із головних завдань держави. У цьому процесі беруть участь низку органів та установ, головне місце серед яких є органи юстиції. На сьогоднішній день процес формування та реформи органів правосуддя в Україні продовжується, тому багато уваги приділяється їхній діяльності як з боку органів державної влади, так і з боку суспільства. Недавні кроки щодо реформування системи правосуддя відбулися в липні 2014 р. З прийняттям нового Положення про Міністерство юстиції України [192], яке значно розширило повноваження Міністерства та закріпило нові функції цього виконавчого органу. Таким чином, Міністерство юстиції України та його регіональні органи влади принципово призначили нові функції, зокрема, забезпечення реалізації державної політики щодо банкрутства та використання електронного цифрового підпису. У зв'язку з цим виникає необхідність визначити адміністративно-правовий статус органів правосуддя, висвітлюючи його зміст та структуру. Вважається, що категорія адміністративно-правового статусу органів юстиції походить від більш загальної категорії - правового статусу суб'єкта, зокрема, виконавчої влади. Тому для повного та об'єктивного розгляду змісту та структури адміністративно-правового статусу органів юстиції ми повинні розглянути такі ключові категорії як "статус", "правовий статус суб'єкта" та "адміністративно-правовий статус" органів виконавчої влади ". Поняття "правовий статус" має широке значення. Латинське слово "статус" означає стан,

позицію. Відповідно до статусу суб'єкта права розуміють його правовий статус, що характеризується комплексом юридичних прав і обов'язків [43]. Слід зазначити, що в професійній літературі часто виявляється поняття "правовий статус" та "правовий статус" [112, с. 231].

Деякі вчені пропонують використовувати його для загального опису позиції суб'єкта, оскільки термін "правовий статус" частіше використовується для характеристики предмету в певному колі соціальних відносин [37, с. 8]. Що стосується структури правового статусу державної влади, зокрема, органу юстиції, то в правовій літературі немає єдиного підходу до вирішення цього питання. Визначення його основних елементів відбувається шляхом аналізу особливостей тіла як суб'єкта влади, при цьому знаки використовуються як елементи правового статусу тіла. Таким чином, правовий статус як правовий категорія може складатися лише з правових елементів, які визначають характер, мету, тип та місце цього органу в загальній системі державних органів. З цієї точки зору, на думку М. С. Єльцова, правовий статус включає офіційну назву органу; порядок і спосіб його формування; територія та межі дії; цілі, завдання та функції; обсяг та характер окремих повноважень; форми та методи діяльності; відповідальність; джерело фінансування тіла; наявність або відсутність прав юридичної особи; право і обов'язок мати певну внутрішню структуру; право на використання державних символів тощо [63, с. 17].

І.О.Нопчук, досліджуючи конституційно-правовий статус Міністерства юстиції України, зазначає, що конституційно-правовий статус Міністерства юстиції України як єдиного органу державної влади впливає з конституційно-правового статусу його міністра, який є членом посади відповідно до ст. 131 Конституції України Верховній Раді юстиції, до обов'язків якої входить: подання заявок на призначення суддів на посади чи їх звільнення з посади; рішення про порушення вимог несумісності суддів та прокурорів; дисциплінарне провадження стосовно суддів Верховного Суду України та суддів спеціалізованих судів, а також розгляд скарг на рішення про подання апеляцій до суду та місцевих судів, а також прокурорів [140].

Враховуючи, що органами правосуддя є державні органи виконавчої влади, ми пропонуємо структурі їх адміністративно-правового статусу включити наступні чотири блоки: 1) ціль (мета, завдання, функції); 2) структурно-організаційні (принципи діяльності, порядок формування, реорганізація, ліквідація тощо); 3) компетенція (сукупність повноважень та юрисдикції); 4) юридична відповідальність. Таким чином, на підставі вищезгаданої позиції ми пропонуємо аналізувати складові елементи адміністративно-правового статусу регіональних органів правосуддя. Структурно-організаційна одиниця адміністративно-правового статусу органів правосуддя складається з наступних елементів: правових вимог, що регламентують порядок формування, реорганізації, ліквідації органів правосуддя, їх структуру, лінійне та функціональне підпорядкування, а також принципи діяльності. Що стосується принципів функціонування органів юстиції, то вони ототожнюються з принципами державного управління.

Принцип (від латинського "князівства" - перший принцип, основа) як поняття теорії відображає систему державного управління, характер відносин, взаємозв'язок між її елементами [21, с. 186]. На відміну від об'єктивних законів, принципи залежать від свідомості людей, від знання законів природи та суспільства. Принципи як продукт логічного мислення відображають лише об'єктивні закони в свідомості. Вони встановлюються людьми як керівні принципи в наукових дослідженнях і практиці [146, с. 55]. В адміністративно-правовій науці немає єдиного визначення поняття принципів державного управління. Таким чином, Г.С. Яковлев розуміє принципи державного управління як "логічно упорядковану систему ідей, основні положення, які ... адекватно висловлюють політичні та організаційні засади державного управління та певною мірою закріплені в чинному законі" [258, стор. 14-19]. За словами О.М. Бандура, принципи державного управління є джерелом, основними правилами, керівними принципами, нормами для реалізації системи, управління загальними процесами [26, с. 32]. Принципи управління забезпечують інтеграцію окремих видів управлінської діяльності в різні частини системи управління, їх взаємне

узгодження та загальне керівництво для реалізації цілей. На основі принципів організований процес управління, тобто науково обґрунтована реалізація заходів для здійснення управлінських функцій, вибір методів і прийомів управлінського впливу [26, с. 32].

Сучасний підхід до систематизації принципів державного управління істотно не відрізняється від класифікації, сформованої в радянський період. Таким чином, Г.В. Атаманчук пропонує класифікувати принципи державного управління наступним чином: 1) загальносистемні принципи державного управління (об'єктивність, демократія, правовий порядок, законність, федералізм, розподіл влади, публічність); 2) структурні (структурно-цільові, структурно-функціональні, структурно-організаційні та структурно-процесуальні); 3) спеціалізовані (принципи державної служби, управління технологіями державного управління, адміністративний процес тощо) [22, с. 269-278]. В.К. Колпаков поділяє всі принципи соціально-політичних, організаційних принципів побудови апарату державного управління та принципів функціонування апарату державного управління [89, с. 22].

В.Д. Бакуменко виділяє три великі групи принципів державного управління з наступним розподілом підсистем: 1) загальні принципи управління (універсальні принципи, принципи раціональної структури, принципи цілепокладання); 2) принципи, безпосередньо пов'язані з людським чинником (стратегічне мислення, прийняття рішень, прийняття управлінських рішень, ступінь свободи рішення, делегування повноважень, ініціатива, організація роботи керівника, скаляр); 3) основні принципи державного управління (об'єктивність, універсальність, прогресивний стан, демократія, поділ влади, законність, оптимізація управління та структурні принципи) [25, с. 76-89].

Тому, беручи до уваги вищесказане, а також специфіку діяльності органів юстиції, ми пропонуємо класифікувати принципи діяльності органів правосуддя шляхом: 1) загальних принципів, притаманних всій державі органи влади (верховенство права, забезпечення дотримання прав і свобод людини та громадянина, безперервність, законність, єдність державної політики, відкритість

та прозорість, відповідальність, єдність); 2) особливі принципи, властиві органам юстиції (публічність, принцип оптимізації управління, принцип соціальної орієнтації, об'єктивність); 3) спеціальні принципи, що регламентують діяльність органів юстиції у певних сферах діяльності (принцип цілісності, принцип керованості, принцип керованості, принцип наукової дійсності).

Компетенція є одним з найважливіших елементів адміністративно-правового статусу органів юстиції. Вона виступає юридичним вираженням соціального призначення і функцій органів юстиції. Дослідженню компетенції органів юстиції буде присвячено окремий підрозділ магістерської роботи, тому зупинятися на її характеристиці ми не будемо.

Юридична відповідальність є невід'ємною частиною адміністративно-правового статусу органів юстиції, які зобов'язані нести юридичну відповідальність у разі порушення законності, прав людини в процесі виконання ними своїх функцій. Слід зазначити, що категорія "юридична відповідальність" традиційно розглядалася лише в контексті відповідальності громадян, посадових осіб та організацій перед державою. Довгий час мова не відповідала за відповідальність держави за правопорушення. Проте в контексті розвитку правової, демократичної, соціальної держави проблема співвідношення взаємної відповідальності держави та особистості дуже актуальна. Отже, відповідно до ч. 2 ст. 19 Конституції України органи державної влади, органи місцевого самоврядування, їх посадові та службові особи зобов'язані діяти лише на підставі, у межах повноважень та засобів, передбачених Конституцією та законами України. У статті 56 Конституції України передбачено, що кожен має право на компенсацію за рахунок держави чи органів місцевого самоврядування матеріальної та моральної шкоди, заподіяної незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб та посадових осіб у здійсненні ними своїх повноважень. Можна цілком стверджувати, що в останні роки інститут правової відповідальності держави, його органів та службовців суттєво відновився і став відігравати провідну роль у створенні та функціонуванні в Україні правової держави. У той

же час така юридична відповідальність ще не повністю відповідає всім необхідним вимогам, не є надійним та ефективним засобом захисту прав та свобод громадян. Підсумовуючи, адміністративний і правовий статус органів правосуддя походить від більш загального правового статусу виконавчого органу. За адміністративно-правового статусу органів юстиції, ієрархічна позиція органів юстиції, яка визначається їхньою специфічною метою, місцем і роллю у системі державних органів, характеризується їх компетенцією, територіальними межами діяльності, як також слід розуміти юридичну відповідальність посадових осіб, які працюють в цих органах. Адміністративно-правовий статус органів правосуддя структурно складається з чотирьох одиниць: 1) ціль (мета, завдання, функції); 2) структурно-організаційні (принципи діяльності, порядок формування, реорганізація, ліквідація тощо); 3) компетенції; 4) юридична відповідальність.

Висновки до розділу 1

В результаті аналізу загальних теоретичних основ адміністративно-правового статусу судової системи було зроблено такі висновки.

1. Історія українських правоохоронних органів пов'язана з історією народження української державності і налічує більше 90 років. Серед історичних періодів діяльності органів юстиції України слід розрізняти: 1) формування первинних підрозділів судової влади під час української національної державності (червень 1917 - листопад 1920); 2) органи правосуддя Української Радянської Соціалістичної Республіки в довоєнний період та під час Великої Вітчизняної війни (1921 - 1945 рр.); 3) органи правосуддя Української РСР в перші післявоєнні роки та період десталінізації (1945 - перша половина 60-х рр.); 4) органи правосуддя Української РСР в період нетоталітарного режиму та періоду перебудови (друга половина 60-х - 1991 рр.); 5) органи юстиції в перші роки незалежності України (1991 - 2011 рр.); 6) органи юстиції України на сучасному етапі (з 2011 р. По теперішній час).

2. Органи юстиції є суб'єктами адміністративного права, які, відповідно до адміністративного права, наділені відповідними правами та обов'язками та здатні

діяти незалежно від імені держави в адміністративно-правових відносинах. Органи юстиції, як суб'єкти адміністративного права, наділені адміністративною юридичною особою, що характеризується наявністю належної адміністративної спроможності та адміністративної спроможності. Адміністративна спроможність органів юстиції проявляється в спроможності правоохоронних органів мати юридичні зобов'язання та права у сфері державного управління, передбачених та забезпечених нормами адміністративного права. Адміністративна спроможність органів юстиції - це здатність органів правосуддя практично здійснювати свою правоздатність у своїх правових відносинах, тобто здійснювати свої законні права та обов'язки.

3. Органи юстиції є однією з галузей територіальної виконавчої влади, основною метою якої є сприяння здійсненню державної правової політики. Особливостями діяльності органів юстиції є: 1) територіальні органи виконавчої влади; 2) здійснює виконавчу та адміністративну діяльність; 3) діють на підставі та відповідно до закону та інших нормативно-правових актів; 4) мають адміністративну правосуб'єктність; 5) створені для безпосередньої реалізації певного виду державної діяльності - реалізації державної правової політики у певній адміністративно-територіальній одиниці; 6) наявність чітко визначеного сфери повноважень; 7) має певний територіальний обсяг діяльності; 8) здійснює свою діяльність через формально визначені процедури відповідно до компетенції та у відповідній формі.

4. Правове регулювання діяльності органів правосуддя повинно розглядатися як форма правового впливу влади на діяльність органів юстиції, що здійснюється вищими державними органами через систему відповідних правових засобів (правових норм, індивідуальні замовлення і т. д.) з метою упорядкування цієї діяльності та забезпечення його розвитку в межах та напрямках, визначених нормами права. 5. За адміністративно-правовим статусом органів юстиції, ієрархічна позиція органів правосуддя, яка визначається їхньою конкретною метою, місцем і роллю у системі державних органів, характеризується їх компетенцією, територіальними межами діяльності, а також юридична

відповідальність посадових осіб, які працюють в цих органах. Адміністративно-правовий статус органів правосуддя структурно складається з чотирьох одиниць: 1) ціль (мета, завдання, функції); 2) структурно-організаційні (принципи діяльності, порядок формування, реорганізація, ліквідація тощо); 3) компетенції; 4) юридична відповідальність.

6. Принципи діяльності органів юстиції класифіковано шляхом виділення: 1) загальних принципів, що притаманні усім органам державної влади (верховенство права; забезпечення дотримання прав і свобод людини і громадянина; безперервність; законність; забезпечення єдності державної політики; відкритість та прозорість; відповідальність; єдиноначальність); 2) спеціальних принципів, що притаманні саме органам юстиції (публічність; принцип оптимізації управління; принцип соціальної спрямованості; об'єктивність); 3) особливих принципів, які регламентують діяльність органів юстиції за окремими напрямками діяльності (принцип комплексності; принцип контрольованості; принцип керованості; принцип наукової обґрунтованості).

РОЗДІЛ 2

ЕЛЕМЕНТИ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО СТАТУСУ ОРГАНІВ ЮСТИЦІЇ

2.1. Завдання та функції органів юстиції

У попередніх підрозділах магістерської роботи було встановлено, що адміністративно-правовий статус органів правосуддя структурно складається з чотирьох блоків: 1) ціль (мета, завдання, функції); 2) структурно-організаційні (принципи діяльності, положення, що визначають структуру тіла, порядок його формування, реорганізацію, ліквідацію тощо); 3) компетенція (сукупність повноважень та юрисдикції); 4) юридична відповідальність. Таким чином, на підставі вищезгаданої позиції ми пропонуємо проаналізувати складові елементи цільової одиниці адміністративно-правового статусу органів правосуддя. Складовими елементами цільової одиниці є: мета, завдання та функції судової влади. Мета цілого ряду органів правосуддя полягає в тому, що вся діяльність органів правосуддя спрямована на: формування та реалізацію державної правової політики, політики щодо банкрутства та використання електронного цифрового підпису, формування та реалізації політики в галузі архівної справи, ведення обліку та створення та функціонування державної системи страхового фонду документації у сфері виконання кримінальних покарань у сфері захисту персональних даних у сфері обов'язкового вирішення суди та інші органи (посадові особи) про державну реєстрацію актів цивільного стану, про державну реєстрацію реальних прав на нерухоме майно та їх обтяження, з питань державної реєстрації юридичних та фізичних осіб - підприємців, з питань реєстрації (легалізації) асоціацій громадяни, інші громадські утворення, статути, друковані ЗМІ та інформаційні агентства як суб'єкти інформаційної діяльності. Завдання судової влади впливають із мети, що стоїть перед ними. Вони визначають мету і визначають засоби її досягнення. Таким чином, відповідно до пункту 3 Положення про Головні територіальні управління юстиції Міністерства юстиції

України в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, затверджені наказом Міністерства юстиції України 23 червня 2011 р. № 1707/5 [190] головними завданнями Головного територіального управління Міністерства юстиції є: реалізація державної правової політики, державної політики щодо банкрутства, у сфері державної реєстрації цивільного стану акти, державна реєстрація реальних прав на нерухоме майно та їх обтяження Введіть реєстрацію юридичних осіб, громадських організацій, які не мають статусу юридичної особи, та фізичних осіб - підприємців, державну реєстрацію територіальних громад сіл, селищ, міст, державна реєстрація друкованих засобів масової інформації; забезпечення реалізації державної політики у сферах організації виконання рішень судів та інших органів (посадових осіб) у випробувальному періоді; введення пропозицій щодо формулювання та реалізації політики у цих сферах в Міністерстві юстиції; надання нотаріальної роботи; експертна підтримка правосуддя; протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню поширення зброї масового знищення (стосовно нотаріусів, адвокатів, адвокатських бюро та асоціацій, юридичних осіб, що надають юридичні послуги (крім осіб, які надають послуги в межах рамки трудових відносин)); здійснення в межах повноважень міжнародно-правового співробітництва.

Відповідно до пункту 3. Положення про районний, районний міст, місто (міста обласного значення), міськрайонне, міжрайонне управління юстиції, затверджене наказом Міністерства юстиції України від 23 червня 2011 року № 1707/5 [194], основними завданнями району, району в містах, містах (містах обласного значення), міськрайонних, міжрайонних управліннях правосуддя є: 1) здійснення державної правової політики, а також забезпечення реалізації державної політики у сферах реєстрації (легалізації) об'єднань громадян, інших громадських утворень, статутів, організації виконання судових рішень та інших органів (посадових осіб), державної цивільної реєстрації, державної реєстрації прав на реальні маєток, державна реєстрація юридичних та фізичних осіб - підприємців;

- 2) експертне забезпечення правосуддя;
- 3) забезпечення роботи нотаріату;
- 4) здійснення в межах повноважень міжнародно-правового співробітництва.

Отже, розглянувши правові засади закріплення основних завдань органів юстиції (Головних управлінь юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, в областях, містах Києві та Севастополі, районних, районних у містах, міських (міст обласного значення), міськрайонних, міжрайонних управлінь юстиції) пропонуємо дослідити їх зміст та охарактеризувати шляхи їх реалізації.

Як повідомляє прес-служба Міністерства юстиції України [65], станом на 21 листопада 2011 року Міністерство юстиції розпочало фактичне виконання повноважень центрального органу виконавчої влади щодо формування та реалізації політики щодо банкрутства. Таким чином, Міністерство юстиції України та його регіональні органи влади мають повноваження вести єдину базу даних підприємств, для яких було порушено процедуру банкрутства. Крім того, Міністерство юстиції України та регіональні правоохоронні органи проводять ліцензування діяльності фізичних осіб - підприємців, які діють як арбітражні керуючі (менеджери майна, менеджери санітарії, ліквідатори). Зокрема, відповідні судові органи видадуть, перереєструють та скасовують ліцензії, видають дублікати ліцензій для ведення арбітражних керуючих, приймають рішення про визнання таких ліцензій недійсними та здійснюють контроль за відповідністю арбітражних керуючих з ліцензійні умови). Крім того, судова влада буде займатися підготовкою арбітражних керуючих (менеджери майна, менеджери санітарії, ліквідатори). Крім того, Міністерство юстиції України та обласні органи юстиції мають повноваження подавати господарському суду пропозиції щодо призначення арбітражних керуючих (менеджерів майна, розпорядників санкцій, ліквідаторів) для державних підприємств або підприємств, у статутному капіталі яких частка держави майна перевищує 25 відсотків, по відношенню до якого справа була порушена. про банкрутство та в інших випадках, передбачених законом. Міністерство юстиції України проведе експертизу фінансової ситуації

таких підприємств під час підготовки справи про банкрутство у разі призначення суду експертизи та надання відповідного дозволу. Міністерство також на підставі запиту суду, прокуратури або іншого уповноваженого органу готує висновки про наявність ознак прихованого, фіктивного банкрутства або банкрутства. [192] Для реалізації нових завдань Міністерство юстиції України вжило всіх необхідних заходів. Зокрема, Міністерство юстиції затвердило всі необхідні нормативно-правові засади, створили територіальні органи з питань банкрутства у головних територіальних управліннях юстиції в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, всі необхідні організаційні, кадрові та матеріально-технічні заходи були реалізовані [123]. Наступним завданням органів юстиції є забезпечення роботи нотаріуса та експертної підтримки правосуддя. Таким чином, відповідно до Положення про Головне територіальне управління юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, затверджені наказом Міністерства юстиції України від червня 23, 2011 р. № 1707/5, Головне територіальне управління юстиції відповідно до положень, викладених в них, виконує завдання:

1) організовує роботу нотаріальних контор, перевіряє їх діяльність та вживає заходів щодо її вдосконалення, здійснює управління державні нотаріуси та перевіряє організацію нотаріальної діяльності цих державних і приватних нотаріусів та виконання норм нотаріального посвідчення, забезпечує проведення нотаріальною кваліфікаційною комісією нотаріальних носіїв (4,52 в.п.);

2) забезпечує та контролює діяльність нотаріального архіву стосовно зберігання нотаріальних документів (п. 4.53 Положення);

3) визначає нотаріальний округ, реєструє приватну нотаріальну діяльність, веде та веде реєстрацію справ приватних нотаріусів, змінює свідоцтво про реєстрацію та скасовує його, контролює дотримання вимог щодо організації роботи приватного нотаріуса (параграф 4.54 Положення);

4) подає подання до Міністерства юстиції про видачу свідоцтв про право займатися нотаріальною діяльністю (п.4.55 Положення);

5) призупиняє, припиняє діяльність нотаріусів, готує обґрунтовані заяви для розгляду Міністерством юстиції щодо скасування свідоцтва про право здійснювати нотаріальну діяльність (п. 4.56 Положення); 6) встановлює плату за надання державними нотаріусами додаткових юридичних послуг, не пов'язаних із нотаріальними актами, а також технічного характеру (п. 4.57 Положення);

7) контролює обіг спеціальних бланків нотаріальних документів (п.п. 4.58 Положення);

8) контролює своєчасність та правильність унесення нотаріусами записів до Єдиних реєстрів, що діють у системі нотаріату (п.п. 4.59 Положення);

9) проводить аналітично-методичну роботу, вивчає, узагальнює та скерує нотаріальну практику, готує для нотаріусів роз'яснення в межах своєї компетенції (п.п. 4.60 Положення);

10) визначає кількість посад стажистів за погодженням з Мін'юстом, організовує та контролює стажування осіб, які мають намір займатися нотаріальною діяльністю; організовує роботу комісії з прийняття кваліфікаційного іспиту у осіб, приватна нотаріальна діяльність яких протягом трьох років після отримання свідоцтва про право на зайняття нотаріальною діяльністю не була зареєстрована і які не працювали нотаріусами, консультантами державних нотаріальних контор чи помічниками (консультантами) приватних нотаріусів або не були посадовими особами, які здійснювали керівництво та контроль за діяльністю нотаріату (п.п. 4.61 Положення);

11) забезпечує ведення Єдиного реєстру спеціальних бланків нотаріальних документів, Єдиного реєстру заборон відчуження об'єктів нерухомого майна, Єдиного реєстру нотаріусів, Державного реєстру правочинів, Державного реєстру обтяжень рухомого майна, Спадкового реєстру, Єдиного реєстру довіреностей (п.п. 4.62 Положення);

12) організовує взаємодію судів та інших органів державної влади у цивільних та кримінальних справах із компетентними органами іноземних держав на підставі законів, міжнародних договорів України; забезпечує виконання положень міжнародних договорів України про правову допомогу та правові

відносини у цивільних та кримінальних справах (п.п. 4.68 Положення);

13) забезпечує судовий захист прав та інтересів заявників у судах України у випадках, встановлених Конвенцією про цивільно-правові аспекти міжнародного викрадення дітей (п.п. 4.69 Положення).

Основними завданнями органів юстиції є протидія легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансування тероризму (стосовно нотаріусів, юристів та інших осіб, які надають юридичні послуги). З цією метою Головне територіальне управління юстиції:

1) здійснює нагляд у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму за рахунок діяльності відповідних суб'єктів первинного фінансового моніторингу - нотаріусів юристи, юридичні послуги, через планові та позапланові перевірки, у тому числі вихідні; надає методологічну, методологічну та іншу допомогу суб'єктам первинного фінансового моніторингу;

2) регулювати врахування політики, процедур та систем моніторингу оцінки ризиків у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму, з тим щоб визначити відповідність заходів, вжитих суб'єктами первинного фінансового моніторингу та зменшення ризиків під час їх діяльності у цій сфері;

3) вимагає від суб'єктів первинного фінансового моніторингу виконання вимог законодавства, що регулює відносини у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансування тероризму суб'єктами первинного фінансового моніторингу, а у випадку виявлення порушень вимог законодавства, він використовує заходи щодо їх усунення; здійснює перевірку організації професійної підготовки працівників та керівників підрозділів, відповідальних за фінансовий моніторинг;

4) інформує Міністерство юстиції про виконання поставлених перед ним завдань за виявлені порушення законодавства у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансування тероризму суб'єктами первинного фінансового моніторингу та

заходи щодо їх усунення;

5) забезпечує зберігання інформації, отриманої від суб'єктів первинного та державного фінансового моніторингу та правоохоронних органів; отримує від суб'єктів первинного фінансового моніторингу інформацію, необхідну для виконання функцій регулювання та нагляду суб'єктів первинного фінансового моніторингу; застосовує санкції до суб'єктів первинного фінансового моніторингу; Впровадження в рамках повноважень міжнародно-правового співробітництва здійснюється, по-перше, співпрацею Міністерства юстиції України з міжнародними установами, зокрема Європейським Союзом у сфері юстиції та внутрішніх справ, з Організацією Об'єднаних Націй, з Організацією Північноатлантичного договору (НАТО), з Радою Європи, з комітетами експертів Ради Європи, з Європейським судом у сфері захисту інтересів держави та інших міжнародних організацій, по-друге, шляхом укладання відповідних міжнародних угод та меморандуму.

Наприклад, Меморандум про взаєморозуміння між Міністерством юстиції України та Головним народним комітетом Великої Соціалістичної Народної Лівійської Арабської Джамагирії був підписаний 8 квітня 2008 р. у Тріполі [113] 3 листопада 2010 року було підписано угоду про співпрацю між Міністерством юстиції України та Міністерством юстиції Республіки Македонія в Києві. Меморандум про співробітництво між Міністерством юстиції України та Міністерством юстиції Республіки Польща на 2011-2012 роки був підписаний 10 січня 2011 року у Варшаві [114]. 7 квітня 2011 року в Мінську була підписана програма співпраці на 2011-2012 роки між Міністерством юстиції України та Міністерством юстиції Республіки Білорусь [211]. 15 квітня 2011 року між Міністерством юстиції України та Міністерством юстиції Китайської Народної Республіки у Києві було підписано угоду про співпрацю.

Отже, враховуючи основні напрямки діяльності органів юстиції, на нашу думку, завдання органів юстиції доцільно класифікувати шляхом виділення наступних двох блоків: 1) загальнодержавні завдання органів юстиції (реалізація державної правової політики, державної політики з питань банкрутства,

забезпечення реалізації державної політики у сферах організації примусового виконання рішень судів та інших органів (посадових осіб), державної реєстрації актів цивільного стану, державної реєстрації речових прав на нерухоме майно, державної реєстрації юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців, реєстрації (легалізації) об'єднань громадян, інших громадських формувань, статутів, друкованих засобів масової інформації та інформаційних агентств як суб'єктів інформаційної діяльності); 2) регіональні завдання органів юстиції (внесення на розгляд Міністерству юстиції України, Державної реєстраційної служби та Державної виконавчої служби пропозицій щодо формування та реалізації політики у вищезазначених сферах; забезпечення роботи нотаріату; експертне забезпечення правосуддя; протидія легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансуванню тероризму (щодо нотаріусів, адвокатів та інших осіб, які надають юридичні послуги); здійснення в межах повноважень міжнародно-правового співробітництва тощо).

З покладенням на Міністерство юстиції України нових завдань, значно розширилось і коло функцій, що покладаються на органи юстиції. Аналіз правових норм, що визначають основні завдання органів юстиції показав, що правові норми одночасно визначають і конкретні напрямки діяльності органів юстиції, а також орієнтують ці органи на досягнення поставлених перед ними цілей. З цього приводу слушним є висловлювання Л. В. Ковалю, що: «Природним посередником між завданнями та очікуваним результатом управління виступає управлінська функція, як практична діяльність на шляху реалізації цих завдань» [80, с. 26]. Тому, принципово важливим є те, що саме на підставі завдань можна вичерпно визначити перелік об'єктивно необхідних функцій без будь-яких «білих плям» [1, с. 144].

Функції органів правосуддя - це основні напрямки їх діяльності, спрямовані на вирішення їх завдань. Функції, отримані від завдання і розкривають зміст діяльності органів правосуддя. Функції судової влади на регіональному рівні свідчать, по-перше, про практичну повсякденну діяльність органів влади, по-друге, спрямовують діяльність органів влади на виконання поставлених завдань

[115]. З огляду на основні напрямки діяльності органів юстиції, а також на поставлені їм завдання, функції судової влади були класифіковані за рахунок виділення двох підрозділів: 1) внутрішні організаційні ролі судової системи (прогнозування, планування, організаційна діяльність, штатний розклад, фінансування, логістика, інформаційна підтримка); 2) зовнішні функції органів правосуддя (розробка правил, ліцензування, реєстрація, правоохоронна діяльність, аналітичний, методичний менеджмент, координація, контроль, юридична освіта, правова допомога, систематизація законодавства, представник). Прогнозування - ця функція передбачає використання як попереднього досвіду та поточних припущень для прогнозування управлінських процесів та явищ у майбутньому та вирішення проблем, які можуть виникнути перед предметом державного управління. Планується наступна функція судової влади. Вона заснована, по-перше, на визначенні цілей та завдань органів юстиції України на регіональному рівні та, по-друге, на розробці плану дій щодо розробки програм для досягнення цілей та завдань. [9, р. 131]. Функція діяльності організації пов'язана із створенням інституційного механізму. Метою цієї функції є формування керуючої та керованої системи, а також зв'язок та зв'язок між ними. Здійснити функції кадрового забезпечення відділів юстиції, Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, а також районів, районів міст, міст (міст обласного значення), граєонни, Міжвідомча департамент юстиції: 1) організовує роботу з підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації підпорядкованих органів та правоохоронних органів, організовує навчання, підготовку працівників установ нотаріусів, департаментів, що забезпечують реалізацію повноважень двигуна внутрішнього згоряння України і державна реєстраційна служба, узагальнюють практику роботи з персоналом та готують звіти з цих питань;

2) здійснюють контроль та координацію діяльності начальників районних, районних у містах, міських (міст обласного значення), міськрайонних, міжрайонних управлінь юстиції;

3) організовують роботу з кадрами в апараті головного управління юстиції,

в районних, районних у містах, міських (міст обласного значення), міськрайонних, міжрайонних управліннях юстиції, структурних підрозділах, що забезпечують реалізацію повноважень ДВС України та Укрдержреєстру;

Наступний блок функцій діяльності органів юстиції утворюють зовнішні функції, до яких віднесено: нормотворчу; дозвільну; реєстраційну; правоохоронну; аналітичну; методичного керівництва; координації; контролю; правової освіти; правової допомоги; систематизації законодавства та представницьку.

Під правовою діяльністю судової влади розуміється як законодавча діяльність, так і інші форми правотворчості, що охоплюють процес створення суб-нормативних актів. Розкриваючи правову природу нормативної діяльності органів юстиції, слід зазначити, що вона має як національний, так і управлінський характер. Національний характер нормативної діяльності органів правосуддя виявляється в: 1) складання законопроектів; 2) експертиза законопроектів про дотримання законодавства Європейського Союзу; 3) розгляд законопроектів про дотримання Конвенції про захист прав людини та основних свобод; 4) антикорупційна експертиза рахунків; 5) гендерно-правова експертиза законопроектів. Управлінський характер нормативної діяльності органів юстиції виявляється у розробці та публікації відомчих нормативних актів, таких як накази, регламенти, інструкції, правила та ін. Реєстраційна функція в діяльності органів юстиції є одним з провідних місць, оскільки органи правосуддя забезпечують реалізацію державної політики у сфері державної реєстрації актів цивільного стану, державної реєстрації прав на нерухоме майно, державної реєстрації юридичних та фізичних осіб - підприємців, реєстрації (легалізації) об'єднань громадян, інших громадські утворення, статути, друковані ЗМІ та інформаційні агентства як суб'єкти інформаційної діяльності. Реалізація правоохоронними органами державних функцій правоохоронних органів в першу чергу пов'язана з підтримкою громадського порядку, що складається з ряду взаємопов'язаних завдань [100]. Однак функція правоохоронних органів є складним напрямком діяльності правоохоронних органів держави, зокрема правосуддя, яка не

обмежується захистом громадського порядку. Таким чином, І. А. Горшова в своїй структурі відрізняє наступні підфункції: захист конституційної (державної) системи; захист прав і свобод людини; захист майна; захист громадського порядку; охорона природних ресурсів та навколишнього середовища; боротьба з злочинністю [55, с. 95].

Функція контролю в державному управлінні розглядається як з точки зору упорядкування діяльності державних структур, так і з точки зору гармонізації суспільних відносин. Однією з функцій органів юстиції є здійснення правової освіти населення. Реалізація цієї функції органами юстиції України на регіональному рівні здійснюється через: органічне поєднання юридичної освіти з загальною середньою, професійною та вищою освітою; розробка сучасної методологічної основи для реалізації всіх напрямків та форм правоохоронної діяльності; надання правової освіти освітніми установами, як державними, так і іншими формами власності, за плату або на безкоштовній основі. Реалізація українськими органами юстиції регіонального рівня функції правової допомоги здійснюється відповідно до положень Закону України "Про безоплатну правову допомогу" від 2 червня 2011 р. № 3460-VI [164].

Відповідно до цього Закону юридична допомога - це надання юридичних послуг, спрямованих на забезпечення реалізації прав і свобод людини і громадянина, захист цих прав та свобод, їх відновлення у разі порушення. Безкоштовна юридична допомога - це правова допомога, яка гарантується державою і яка повністю або частково надається за рахунок Державного бюджету України, місцевих бюджетів та інших джерел. 21 вересня 2011 року Міністр юстиції О. Лавринович підписав розпорядження № 3047/5 "Про затвердження Порядку прийому громадян на безоплатну первинну юридичну допомогу" [196]. Державний прийом безоплатної первинної правової допомоги (далі - прийом) створюється для надання виконавчим органам Автономної Республіки Крим, територіальних органів центральних органів виконавчої влади та місцевих органів виконавчої влади з наданням безоплатної первинної правової допомоги особам, що підпадають під юрисдикцію України. На сьогоднішній день.

Підсумовуючи відзначимо, що мета дальності органів юстиції – це результат, на досягнення якого спрямована уся діяльність органів юстиції, а саме: формування та забезпечення реалізації державної правової політики, політики з питань банкрутства та використання електронного цифрового підпису, формування та забезпечення реалізації політики у сфері архівної справи, діловодства та створення і функціонування державної системи страхового фонду документації, у сфері виконання кримінальних покарань, у сфері захисту персональних даних, у сфері організації примусового виконання рішень судів та інших органів (посадових осіб), з питань державної реєстрації актів цивільного стану, з питань державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень, з питань державної реєстрації юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців, з питань реєстрації (легалізації) об'єднань громадян, інших громадських формувань, статутів, друкованих засобів масової інформації та інформаційних агентств як суб'єктів інформаційної діяльності.

Завдання органів юстиції є похідними від мети, що стоїть перед ними. Вони конкретизують мету та визначають засоби її досягнення. Враховуючи основні напрямки діяльності органів юстиції, завдання органів юстиції класифіковано шляхом виділення наступних двох блоків: 1) загальнодержавні завдання органів юстиції; 2) регіональні завдання органів юстиції.

Функції органів юстиції це – основні напрями їх діяльності, що спрямовані на вирішення поставлених перед ними завдань. Функції похідні від завдань і розкривають зміст діяльності органів юстиції.

2.2. Організаційна структура органів юстиції

Генеральне відправлення правосуддя здійснює Міністерство юстиції України, яке є правоохоронним органом держави, діяльність якого спрямоване на забезпечення правопорядку в Україні. Правоохоронні функції Міністерства юстиції здійснюються безпосередньо ними [231, с. 264], а також через систему правосуддя, включені до її системи. Органи юстиції включають: Головне

територіальне управління юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, обласні, Київські та Севастопольські міські органи управління юстиції, район, місто, місто (місто обласного значення), міський округ, міжрайонне управління юстиції, установи та організації, пов'язані з їх системою управління. Структурними підрозділами міністерств юстиції є Патронатна служба Міністра, Секретаріат Державного секретаря Міністерства, Департамент зовнішніх зв'язків, Управління співпраці з державними органами, Управління стратегічного розвитку правосуддя, Координація правової допомоги та громадської інформації, Департамент публічного права, Департамент приватного права, судоустрою та банкрутства, Департамент реєстрації та систематизації правових актів, Міністерство юстиції та національного житлового будівництва. Секретаріат Уповноваженого уряду Європейського суду з прав людини, Департамент міжнародного права, Департамент люстрації, Відділ кадрів, Департамент внутрішнього контролю органів та інститутів судової влади, Департамент зв'язків, документації та контролю, Департамент фінансової підтримки та Бухгалтерський облік, Департамент державної реєстрації та нотаріальної служби, Департамент секретної роботи, Департамент державної виконавчої служби, Управління адміністративно-господарського управління, Департамент державних закупівель, контрактна робота та взаємовідносини з державними підприємствами, Прокуратура, Управління державної кримінально-виконавчої служби Відділ забезпечення ресурсами Державної пенітенціарної служби України, Відділ внутрішнього аудиту, Відділ мобілізації та територіальної оборони, Департамент з питань запобігання корупції, Відділ медичного забезпечення, Департамент інспекції з прав людини у пенітенціарних установах.

Організаційна структура Головного регіонального управління юстиції також формується відповідними підрозділами та органами юстиції. Наприклад, Головне територіальне управління юстиції Тернопільської області має такий склад: начальник головного територіального управління: начальник Головного територіального управління юстиції, перший заступник начальника Головного

територіального управління юстиції, заступник керівника територіального управління Правосуддя з питань державної виконавчої служби - начальник Управління державної виконавчої служби, заступник начальника Головного територіального управління юстиції з державної реєстрації - керівник Університетської реєстрації. Служба державної виконавчої служби: заступник начальника департаменту - начальник департаменту з питань виконання рішень; Заступник начальника управління - начальник відділу організації та контролю за виконанням рішень; Департамент виконання рішень; Департамент організації та контролю виконання рішень; Сектор аналітики та статистики. Департамент державної реєстрації: Департамент державної реєстрації актів цивільного стану; Департамент державної реєстрації друкованих ЗМІ та громадських утворень; Департамент з розгляду звернень та забезпечення діяльності комісії з питань розгляду скарг у сфері державної реєстрації; Сектор взаємодії з суб'єктами державної реєстрації та підвищення кваліфікації державних реєстраторів. *Відділ з питань нотаріату.*

Сектор з питань банкрутства.

Управління реєстрації нормативно-правових актів, правової роботи та правової освіти: Відділ державної реєстрації нормативно-правових актів; Відділ систематизації законодавства, правової роботи та правової освіти.

Сектор судової роботи та міжнародного співробітництва у тому числі головний спеціаліст з питань забезпечення діяльності Урядового уповноваженого у справах Європейського суду з прав людини

Відділ персоналу

Відділ організаційної роботи, документування та контролю

Управління фінансового та матеріально-технічного забезпечення Відділ бухгалтерського обліку та звітності; Відділ матеріально технічного забезпечення; Відділ планування фінансової діяльності

Головний спеціаліст з питань запобігання і виявлення корупції

Головний спеціалісту внутрішнього аудиту

Відділи державної виконавчої служби (у регіоні): Бережанський

міжрайонний відділ державної виконавчої служби; Боршівський районний відділ державної виконавчої служби; Бучацький міжрайонний відділ державної виконавчої служби; Гусятинський районний відділ державної виконавчої служби; Заліщицький районний відділ державної виконавчої служби; Збаразький міжрайонний відділ державної виконавчої служби; Зборівський районний відділ державної виконавчої служби; Козівський районний відділ державної виконавчої служби; Кременецький міськрайонний відділ державної виконавчої служби; Підволочиський районний відділ державної виконавчої служби; Терехівський районний відділ державної виконавчої служби; Тернопільський районний відділ державної виконавчої служби; Тернопільський міський відділ державної виконавчої служби; Чортківський міськрайонний відділ державної виконавчої служби; Шумський районний відділ державної виконавчої служби; Відділи державної реєстрації актів цивільного стану; Бережанський районний відділ державної реєстрації актів цивільного стану; Борщівський районний відділ державної реєстрації актів цивільного стану; Бучацький районний відділ державної реєстрації актів цивільного стану; Гусятинський районний відділ державної реєстрації актів цивільного стану; Заліщицький районний відділ державної реєстрації актів цивільного стану; Збаразький районний відділ державної реєстрації актів цивільного стану; Зборівський районний відділ державної реєстрації актів цивільного стану; Козівський районний відділ державної реєстрації актів цивільного стану; Кременецький міськрайонний відділ реєстрації актів цивільного стану; Лановецький районний відділ актів цивільного стану державної реєстрації; Монастирський районний відділ державної реєстрації актів цивільного стану; Підволочиський районний відділ державної реєстрації актів цивільного стану; Підгаєцький районний відділ державної реєстрації актів цивільного стану; Терехівський районний відділ державної реєстрації актів цивільного стану; Чортківський міськрайонний відділ державної реєстрації актів цивільного стану; Шумський районний відділ державної реєстрації актів цивільного стану; Тернопільський міськрайонний відділ державної реєстрації актів цивільного стану.

Установи та органи юстиції, які відносяться до системи управління органів юстиції регіонального рівня:

- управління та відділи державної виконавчої служби;
- органи державної реєстрації актів цивільного стану;
- реєстраційна служба;
- державні нотаріальні контори;
- приватні нотаріуси.
- регіональні представництва Урядового уповноваженого у справах Європейського суду.
- науково-дослідний центр судової експертизи з питань інтелектуальної власності;
- Київський науково-дослідний інститут судових експертиз (КНДІСЕ) регіональними підрозділами якого є: 1) Вінницьке відділення Київського НДІСЕ; 2) Житомирське відділення Київського НДІСЕ; 3) Тернопільське відділення Київського НДІСЕ; 4) Черкаське відділення Київського НДІСЕ; 5) Чернігівське відділення Київського НДІСЕ;
- Дніпропетровський науково-дослідний інститут судових експертиз;
- Донецький науково-дослідний інститут судових експертиз (ДНДІСЕ) регіональним підрозділом якого є: Луганське відділення Донецького НДІСЕ;
- Львівський науково-дослідний інститут судових експертиз (ЛНДІСЕ) регіональним підрозділом якого є: Волинське відділення Львівського НДІСЕ;
- Харківський науково-дослідний інститут судових експертиз (ХНДІСЕ) регіональними підрозділами якого є: 1) Полтавське відділення Харківського НДІСЕ; 2) Севастопольське відділення Харківського НДІСЕ; 3) Сумське відділення Харківського НДІСЕ;
- Кримський науково-дослідний інститут судових експертиз;
- Одеський науково-дослідний інститут судових експертиз (ОНДІСЕ) регіональними підрозділами якого є: 1) Херсонське відділення Одеського НДІСЕ; 2) Кіровоградське відділення Одеського НДІСЕ; 3) Миколаївське відділення Одеського НДІСЕ;

Кожен з вищезазначених органів має свою організаційну структуру, яка складається з відповідних підрозділів. З метою визначення місця кожного з підрозділів, що утворюють організаційну структуру органів юстиції регіонального рівня, пропонуємо розглянути їх функції, що надасть змоги чітко розмежувати їх компетенцію і виокремити ту роль, що їм відводиться.

Підсумовуючи відзначимо, що організаційна структура органів юстиції є досить розгалуженою, наслідком чого є: по-перше, відмінність у кількості служб та відділів органів юстиції, що функціонують на відповідних адміністративно-територіальних одиницях, по-друге, відсутність для усіх органів юстиції єдиного спектру напрямків роботи. Разом з тим, органи юстиції стоячи на шляху побудови демократичної правової держави тісно взаємодіють з різними державними і недержавними структурами. Кожен зі структурних підрозділів організаційної системи органів юстиції наділений відповідними повноваженнями щодо виконання конкретних функцій у сфері захисту основних прав, свобод фізичних та юридичних осіб, а також на забезпечення реалізації державної політики з питань банкрутства, з формування та забезпечення політики у сфері виконання кримінальних покарань, у сфері організації примусового виконання рішень суду та інших органів (посадових осіб), у сфері державної реєстрації актів цивільного стану, а також інших питань які охоплюються державною правовою політикою.

2.3 Компетенція органів юстиції

"Компетенція" (від лат. "Compete" - пошук, зустрічі, підхід), - повноваження, передбачені законом, Статутом або іншим актом для певного органу чи посадової особи; знання та досвід у конкретній місцевості [221, с. 613]. У пояснювальний словник С. І. Ожегова компетентність визначається як "коло питань, в яких хтось обізнаний, коло чийх сили, людини" [139, с. 289]. У "Новітньому енциклопедичному словнику" компетентність визначається як "повноваження будь-якого органу, посадовий; коло питань, в яких людина володіє знаннями, досвідом" [130, с. 595]. У "Новому пояснюваному словнику української

мови" слово "компетентність" трактується як "добре усвідомлення чогось, коло повноважень будь-якої організації, установи чи людини" [133, с. 874]. У пояснювальний словник сучасної російської мови компетентність визначається як "коло питань, явищ, в яких людина має репутацію, має досвід, знання, умови роботи, область, що підлягає запуску когось питанням, явища" [247, р . 358]. У сфері компетенції державного управління розглядається сукупність суб'єктів господарювання та повноважень (прав та обов'язків), які надаються суб'єкту господарювання (органу чи посадовій особі) для виконання відповідних завдань та функцій та визначення їх місця в державному апараті . Компетенція державної влади шляхом встановлення сфери та змісту діяльності суб'єкта державного управління з одночасним розмежуванням його функцій та функцій інших суб'єктів як у вертикалі, так і в горизонталі системи управління; як встановлено Конституцією та законами України сукупність прав, обов'язків та функцій органів виконавчої влади та їх посадових осіб, службовців, які виконують функції та завдання виконавчої влади [109, с. 87]. Найбільш повне з науково-правовими термінами, пов'язаними з темою дослідницької проблеми, є, на наш погляд, визначення компетенції державної влади (уряду, міністерства, парламенту, суду, міліції, прокуратури тощо), як це передбачено закон (або інший нормативний акт) сукупність повноважень (прав та обов'язків), юридичної відповідальності та предмета посилення (предмет діяльності, функціональне призначення) [220, с. 364]. Однак термін "компетенція" не включає в себе розуміння функцій цих органів, а також сукупність повноважень, прав та обов'язків органів державної влади та сфери відповідальності у конкретних сферах діяльності держави. Таку саму думку поділяє В.Бабкова, яка стверджує, що "юрисдикція ... є частиною правового статусу і складається з повноважень суб'єктів" [24, с. 24].

Описуючи компетенцію державних органів, О. Е. Кутафін та К.Ф. Шеремет говорили про те, що він за своєю природою являв собою правовий засіб (форму) соціального поділу праці на управління державою та суспільством [82, с. 26]. М. Б. Смоленський зазначає, що компетенція виконавчого органу визначається відповідними законодавчими чи іншими нормативними актами та включає:

завдання органу, його функції, обов'язки та обов'язки, обов'язки, форми та методи діяльності, а також структура тіла [3, с. 71]. За деякими авторами компетенція органу визначалася як "коло підлеглих йому запитань з відповідним обсягом прав і обов'язків, необхідних для їх вирішення" [90, с. 102]. Більш обгрунтованою є позиція, що компетенція органу включає два елементи - по-перше, "суб'єкти господарювання" (суспільні відносини), по-друге, "права та обов'язки" або "влада" тіла [93, с. 23, 26]. Вважається, що сфера діяльності органу повинна відображатись у її компетенції, бути юридично обгрунтованою. Ось чому логічно починати з встановлення зв'язків із громадськістю, в рамках якого діє державний орган, тобто "коло його діяльності". Ця сфера діяльності державного органу, в її юридично значимому віддзеркаленні в законодавстві, може бути названа суб'єктом своєї юрисдикції (або в лінгвістичній інтерпретації "підпорядкування"). Важливо пам'ятати, що суб'єкти юрисдикції - (підпорядкування) не є окремими питаннями, а не збіркою будь-яких питань, а конкретними сферами державної діяльності [104, с. 41]. Отже, складові елементи компетенції регіональних органів правосуддя включають суб'єкти юрисдикції, тобто відносини, в яких судові органи мають юридичну компетенцію. Наступним елементом компетенції державного органу є його повноваження, які, з одного боку, є прямим вираженням державної влади, а з іншого - специфічною рисою тіла. Отримано термін "авторитет". Прокуратура, гр. "Воллмахт" означає право однієї особи (представника) діяти від імені іншої особи (представниці), ніж створювати, змінювати або припиняти права і обов'язки самого себе [225, с. 250]. У етимологічному сенсі "влада" - це "право, надане комусь для здійснення чогось" [41, р. 814; 138, с. 479]. Законна література базується на переважних поглядах на повноваження державних органів та їх посадових осіб як нерозривний зміст прав та обов'язків. "... здатність діяти, надана людині за правовими нормами, є її обов'язком, створює для неї певну соціальну необхідність діяти. Це повноваження державних органів та посадових осіб, які одночасно складають свій обов'язки та їх права ... Використання прав щодо громадян, підприємств та організацій становить обов'язок посадової особи на державу та її органи "[103, с. 233]. Таку ж думку

підтримують В. С. Нерсисянц і Г. І. Муромцев, які відзначають, що повноваження державного органу є сукупністю його прав та обов'язків [255]. В інших наукових джерелах авторитет визначався як те, що може бути зроблено, які дії можуть приймати тіло [32, с. 43] як єдність прав і обов'язків [91, с. 120] як засіб правового захисту, за допомогою якого державний орган виконує свої функції [82, с. 31]. Вважається, що вищенаведені погляди правильно описують авторитет як елемент компетенції тіла, підкреслюючи його різні аспекти.

Отже, компетенція є одним з ключових блоків адміністративно-правового статусу органів правосуддя. Якщо цільові та структурно-організаційні блоки покривають питання: цілі, завдання, функції, принципи діяльності органів юстиції регіонального рівня, то компетенція розкриває зміст основного авторитету та повноважень цих органів. Компетенція є однією з найважливіших елементів адміністративно-правового статусу органів правосуддя регіонального рівня. Це служить юридичним вираженням соціального призначення та функцій судової влади. З огляду на структуру компетенції, необхідно виділити зміст (основний) та додаткові (вторинні) його елементи. Якщо основні елементи визначають зміст компетенції, то додатковий відображає його окремі відмітні риси. Як змістовний (основний) елемент необхідно розподілити повноваження - сукупність прав і обов'язків, які характеризують (визначають) сукупність засобів, форм, методів і прийомів, що виконуються предметом дії. Серед додаткових (вторинних) елементів компетенції можна віднести: 1) об'єкти поведінки - сфера або сфера відносин, в яких суб'єкт діє; 2) межі дії - просторові та територіальні межі, інша структура, в якій здійснюється діяльність суб'єкта. Сутність суб'єктів управління органами правосуддя виявляється в їх функціях, що стосується основних напрямів їх діяльності. Таким чином, суб'єкти господарювання висловлюють та конкретизують зовнішні функції судової влади. Для більш успішного впровадження вони розподіляються між Головним територіальним управлінням юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, обласним, Київським та Севастопольським міським департаментом юстиції, округу, району в містах, місті (містах області значущість), місько-районних та міжрайонних

департаментів юстиції.

Межі дії - просторові та територіальні межі визначаються відповідною адміністративно-територіальною одиницею, яка розподіляється компетенцією органів юстиції, а саме: Автономної Республіки Крим, області, міста Києва та міста Севастополь, район, місто, район міста. Слід також зазначити, що кожен тип виконавчого органу має певну компетенцію та відповідні форми та напрямки її реалізації при практичному виконанні поставлених їм завдань та функцій [43, с. 247]. У зв'язку з цим розрізняють функціональну, територіальну, матеріальну та нормативну компетенцію. Таким чином, визначаючи основні елементи категорії "компетенція", ми пропонуємо приступити до розгляду компетенції регіональних органів правосуддя шляхом умовного поділу його на функціональний, територіальний, матеріальний та нормативний (процесуальний).

Предметом функціональної компетенції є повноваження органів правосуддя щодо здійснення призначених їм зовнішніх функцій. Нагадаємо, що основними зовнішніми функціями, властивими компетенції системи правосуддя, є: стандартизація; дозвільна реєстрація; аналіз правоохоронних органів; методичне керівництво; координація; КОНТРОЛЬ; юридична освіта; правова допомога; систематизація законодавства; представник). Тема компетенції визначає та обмежує коло повноважень регіональних органів правосуддя у виконанні їх завдань та функцій. Це можна побачити на прикладі повноважень начальників та районних судових органів стосовно нотаріальних та судових органів. Район, район у містах, міста (міста обласного значення), міські округи, міжрайонне управління юстиції у межах своєї компетенції видає накази, організовує та контролює їх виконання. Підсумовуючи, ми відзначаємо, що компетенція є одним з найважливіших елементів адміністративно-правового статусу органів юстиції. Це служить юридичним вираженням соціального призначення та функцій судової влади. Структурно компетенція судової системи складається з основних (основних) та додаткових (вторинних) елементів. Основні елементи визначають зміст компетенції, а додаткові відображають його індивідуальні особливості. Як змістовний (основний) елемент розподіляються повноваження - сукупність прав

та обов'язків, які характеризують (визначають) сукупність засобів, форм, методів та методів діяльності органів правосуддя регіонального рівня. Види компетенції органів правосуддя такі: 1) функціональний, предметом якого є повноваження органів юстиції при виконанні призначених їм функцій; 2) територіальна, яка визначає межі діяльності - просторові та територіальні межі, в яких здійснюється діяльність органів правосуддя регіонального рівня; 3) матеріально-правова база, яка визначає та обмежує коло повноважень судових органів у виконанні поставлених перед ними завдань та функцій; 4) нормативний (процесуальний), який визначає і обмежує коло повноважень органів юстиції у зв'язку із публікацією відповідних правових актів.

2.4 Юридична відповідальність посадових осіб органів юстиції

Проблема розуміння юридичної відповідальності, незважаючи на її розробку, як у теорії права та галузі юридичних наук, все ще є дискусійною. Питання про поняття юридичної відповідальності розглядалися в роботах О. С. Йоффе, О. Е. Лейста, П. О. Недбайла, І. С. Самощенко та інших авторів. Однак слід зазначити, що в сучасній вітчизняній юридичній науці немає єдиної точки зору щодо визначення юридичної відповідальності. Кожен вчений намагається сформулювати його по-своєму, підкреслюючи лише ті аспекти, які, на його думку, є вирішальними. Для визначення поняття та змісту юридичної відповідальності посадових осіб системи правосуддя пропонуємо спочатку розглянути поняття "юридична відповідальність" та з'ясувати місце досліджуваного явища в системі юридичної відповідальності. Отже, О.С. Йоффе зазначає, що специфікою юридичної відповідальності є покарання, покарання за скоєний правопорушення. Ця головна особливість відрізняє юридичну відповідальність від будь-яких інших владних обов'язкових засобів державного впливу. На його думку, юридична відповідальність є особливим, державним та обов'язковим засобом, накладає відповідальному суб'єкту принципово нові, додаткові обмеження, які полягають або у позбавленні права, або у призначенні

обов'язку (наприклад, сплатити штраф), або позбавлення права разом з накладанням обов'язку. Відповідальність як форма державного примусу, на відміну від інших державних примусових засобів, вказується лише в кримінальних (покарання) санкціях. Тому їх реалізація є не що інше, як юридична відповідальність [71, с. 38-39]. А.В. Петров зазначає, що юридична відповідальність - це забезпечується санкцією правової норми, обов'язок злочинця зазнати певних позбавлення особистого, матеріального або організаційного характеру за скоєний злочин [145, с. 112]. За словами О.О. Нечитайленка, юридична відповідальність являє собою засудження незаконної поведінки особи з боку держави, що виражається в заяві компетентних органів заходів державного примусу у формі судових санкцій у суворій відповідності з вимоги чинного законодавства [127, с. 151]. на функціональному, територіальному, матеріальному та нормативному (процесуальному).

С. Н. Братусь трактує юридичну відповідальність як виконання зобов'язання на підставі державного чи прирівняного до нього суспільного примусу, добровільне же виконання зобов'язання юридичною відповідальністю не є, відповідальність – не правовідносини, а атрибут, властивість обов'язку на тій стадії його реалізації, коли вона не виконується добровільно, навіть при бажанні зобов'язаної особи, і тому застосовується державний примус [39, с. 102]. О. Ф. Скакун характеризує юридичну відповідальність як охоронне явище, а саме – як передбачений законом вид і міру державно-владного (примусового) притерпіння особою позбавлення особистого, організаційного та майнового характеру за скоєне правопорушення [217, с. 466]. В. Ф. Погорілко визначає відповідальність як правовідносини між державою та порушником, до якого застосовуються юридичні санкції з негативними для нього наслідками [153, с. 68].

Існує ще одна думка, запропонована І. С. Самощенко та М. Х. Фарукушин. Вони вважають, що юридична відповідальність та правовідносини є неоднозначними поняттями. Зв'язки з безпекою породжуються самим правопорушенням. Така ж юридична відповідальність виникає лише після встановлення об'єктивного факту правопорушення (його визнання)

компетентними органами влади або фізичними особами. Зв'язки з безпекою реалізуються в два етапи. На першому етапі - розглядається факт вчинення злочину. З другого - накладення та здійснення юридичної відповідальності - безпосередньо здійснюється відповідальність правопорушника [248, с. 67-68]. На думку В. С. Нерсисянца, юридична відповідальність є примусовим заходом за правопорушення, передбачене санкцією порушеної норми, і застосовується до правопорушника компетентним державним органом чи посадовою особою у відповідній процесуальній правовій системі [126, с. 522]. А. Шабуров підкреслює, що юридична відповідальність - це застосування до правопорушника передбачених санкцій правової норми заходів державного примусу, виражених у вигляді позбавлення особистого, організаційного чи майнового характеру [234, стор. 434-435]. В.М. Сущенко під юридичною відповідальністю розуміє правоздатність будь-якої фізичної або юридичної особи звітувати перед державою за власною ініціативою або примусово на підставі власної законної чи незаконної поведінки (діяльності) та підлягати державній оцінці (санкції за використання покарання або заохочення) такої поведінки (діяльності) [232, с. 51-57]. Аналогічна точка зору виражає Л. І. Спірідонов: "ті правові наслідки, які не пов'язані з державним примусом, не є юридичною відповідальністю, це реакція суспільства та держави на злочин, тому це є мірою державного примусу, відбивається на негативних наслідках для правопорушника, що виникає у вигляді обмежень на особисті та майновий порядок "[226, с. 285-286]. К. Басін, досліджуючи характер юридичної відповідальності, розуміє останню як засіб державного впливу на поведінку суб'єктів, який у разі активного добровільного виконання зобов'язання передбачає використання стимулів, а у випадку вчинення злочину, викликає захисні відносини і можливість використання засобів примусового характеру [28, с. 31]. П. М. Рабінович кваліфікує юридичну відповідальність, закріплену законом та державою, передбачене юридичним зобов'язанням правопорушника пройти примусове позбавлення певних цінностей, що належали йому [212, р. 161]. В. І. Хойман розглядає юридичну відповідальність як у широкому (філософському), так і в вузькому розумінні. У першому випадку поняття відповідальності

тлумачиться як відношення людини до суспільства та держави, до інших осіб в частині його виконання певних вимог, свідомого та правильного розуміння обов'язків громадянина стосовно суспільства, держави та інші особи. У вузькому чи спеціальному юридичному сенсі юридична відповідальність трактується як реакція держави на правопорушення. У цьому випадку юридична відповідальність є зобов'язанням особи пройти певні позбавлення державного характеру, передбаченого законом, за скоєний злочин [235, с. 241].

Варто сказати і думку професора С.В.Ківалова, який зазначає, що юридична відповідальність виникає лише за дії, які є незаконними; в умовах неприпустимості застосування штрафів та штрафів, що погіршують людську гідність та зворотню дію закону; ступінь покарання має відповідати тяжкості правопорушення; за одне правопорушення можливе лише одне покарання. Юридична відповідальність може здійснюватися лише за дії, передбачені законом; застосовується суворо відповідно до процесуально-процесуальних правил; повинен бути обґрунтований, тобто факт вчинення конкретного правопорушення має бути встановлений як об'єктивна реальність. Жодне правопорушення не повинно залишатися "непоміченим" для держави, вимагаючи належного оперативного та професіоналізму діяльності державних органів та посадових осіб, які застосовують заходи державного примусу правопорушників [74, с. 68].

Таким чином, незважаючи на різноманітність поглядів щодо визначення сутності юридичної відповідальності, ми зазначаємо, що загальною метою всіх видів відповідальності є захист закону та порядку через державне примус. Ця мета, в залежності від характеру правопорушень та їх наслідків, досягається шляхом примусового відновлення порушених прав та припинення неправомірного стану або покарання злочинця або поєднання обох [136, р. 592].

Підсумовуючи, основними ознаками юридичної відповідальності є: 1) юридична відповідальність виникає лише за скоєний злочин (неправомірне, винна дія або бездіяльність); 2) основною основою для застосування юридичної відповідальності є склад правопорушення (суб'єкт, об'єкт, суб'єктивні та

об'єктивні сторони); 3) встановлюється державою в нормах права (санкції відповідних норм застосовуються до правопорушників); 4) здійснюється компетентними державними органами, уповноваженими особами та іншими суб'єктами, що мають таке право у встановленому порядку; 5) виявляється у негативних правових наслідках особистості (позбавлення волі), організаційного (звільнення) та майнового (штрафного) характеру; 6) є формою державного впливу (примусу) і реалізується за допомогою заходів покарання або відновлення [238, стор. 141]. Основні принципи функціонування інституту юридичної відповідальності визначені в нормах Основного закону нашої держави - в ст. 58, 60, 61, 62, 63, 92 Конституції України. Відповідно до конституційних положень (стаття 22, стаття 92 Конституції України), юридична відповідальність виступає у формі цивільно-правової, кримінальної, адміністративно-правової та дисциплінарної відповідальності виключно на підставі закону для вчинення відповідних правопорушень. Органи юстиції є суб'єктами адміністративного права, які відповідно до адміністративного права мають відповідні права та обов'язки та здатні діяти від імені держави в адміністративно-правових відносинах самостійно. Серед суб'єктів адміністративного права особливе місце займають органи юстиції. Це найчисленніші з організацій групи суб'єктів адміністративного права. У той же час регіональні органи правосуддя (їх посадові особи) несуть відповідальність, а також інші суб'єкти адміністративного права. Основою юридичної відповідальності є порушення, і приведення юридичної відповідальності можливе лише за певного процесуального порядку. Правові засади юридичної відповідальності посадових осіб органів юстиції передбачені у Конституції України та Законі України «Про центральні органи виконавчої влади» [196].

Відповідно до ст. 27 цього Закону «Посадові особи міністерств, інших центральних органів виконавчої влади несуть кримінальну, адміністративну, дисциплінарну та цивільно-правову відповідальність відповідно до Закону. Шкода, завдана незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю посадових осіб міністерств, інших центральних органів виконавчої влади при здійсненні ними

своїх повноважень, відшкодовується за рахунок держави в порядку, визначеному законом. Держава має право зворотної вимоги (регресу) до посадових осіб міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, які заподіяли шкоду, у розмірах і порядку, визначених законодавством». Слід відзначити, що посадові особи органів юстиції регіонального рівня підлягають юридичній відповідальності не тільки за дії, що заподіють шкоду інтересам держави, але й за рішення і дії, що обмежують, або порушують права та свободи громадян.

Основним видом юридичної відповідальності посадових осіб органів юстиції є дисциплінарна відповідальність. Адже зміцнення дисципліни і законності в діяльності органів юстиції безпосередньо пов'язане зі станом дисципліни, рівнем етики і культури, а також фахової підготовки працівників органів юстиції. Саме тому дотримання службової дисципліни є одним із основних обов'язків посадової особи органів юстиції регіонального рівня.

Порушення службової дисципліни, тобто невиконання чи неналежне виконання з вини працівника без поважних причин, покладених на нього службових обов'язків, тягне за собою застосування заходів дисциплінарного стягнення, а також інших заходів, передбачених чинним законодавством. Тобто підставою дисциплінарної відповідальності посадових осіб органів юстиції регіонального рівня є вчинення ними дисциплінарного проступку – винного, протиправного порушення службових обов'язків.

Розглянемо більш детально склад дисциплінарного проступку. Загальним об'єктом дисциплінарних проступків є дисципліна – становище, за якого усі посадові особи органів юстиції зобов'язані неухильно дотримуватись певних правил та встановленого порядку, які визначені відповідними нормативно-правовими актами.

Об'єктивна сторона дисциплінарних проступків характеризується діянням (дією або бездіяльністю), і лише в окремих випадках (так званий матеріальний склад правопорушення) суспільно шкідливими наслідками і причинним зв'язком між діянням і наслідками, а також такими ознаками як: місце, час, обстановка, засіб вчинення діяння.

Предметом дисциплінарного правопорушення може бути лише фізично засуджена особа. У цьому випадку вік такої людини може бути різним [20, с. 15]. З суб'єктивної сторони дисциплінарні правопорушення характеризуються вини у формі наміру або недбалості. Дисциплінарна відповідальність завжди пов'язана з невиконанням або неналежним виконанням службовцем своїх службових обов'язків, тобто порушенням дисципліни. Загальні положення офіційної дисципліни посадових осіб органів юстиції регіонального рівня визначаються в Правилах внутрішнього трудового розпорядку працівників органів юстиції. Відповідно до цих Правил порушення службової дисципліни, тобто невиконання чи неналежне виконання завданої працівником вини без належних причин, покладених на нього, тягне за собою застосування дисциплінарних заходів, а також інших заходів, передбачених застосовними законами. Заява про залучення працівників управління до дисциплінарної відповідальності подана начальнику Головного управління на розгляд заступником начальника департаменту та керівниками структурних підрозділів у встановленому порядку. У поданні зазначаються: дані про правопорушника, дату виправлення правопорушення, дата виявлення, обставини комісії, які порушені законодавством, цими Правилами або посадові інструкції в результаті правопорушення, заподіяну шкоду, провину працівника та визнання його вини, а також тип дисциплінарної відповідальності, який пропонується застосувати до правопорушника. Пояснювальна записка про правопорушника або осіб, які беруть участь у виникненні порушень чинного законодавства, додається до подання. За порушення службової дисципліни, Правила внутрішнього трудового розпорядку працівників органів юстиції для всіх категорій працівників керівництва відповідно до статті 147 КЗпП України [81] (далі - Кодекс законів про працю України), можна застосовувати лише один із таких заходів: догана або звільнення з роботи. Звільнення як дисциплінарне стягнення може застосовуватися відповідно до статей 40, 3, 4, 7, 8 та статті 41 КЗпП України.

Для державних службовців за невиконання або неналежне виконання службових обов'язків, перевищення їх повноважень, порушень обмежень,

пов'язаних із проходженням державної служби, а також за діяння, який зневажає його як державного службовця або дискредитує головне управління правосуддя, за винятком дисциплінарних стягнень, передбачених чинним законодавством про працю України, відповідно до статті 64 Закону "Про державну службу" [176] за невиконання або неналежне виконання службових обов'язків, визначених цим Законом та іншими нормативними актами. Ми діє на державній службі, посадові інструкції та порушення правил етичного поведінки та інших порушень дисципліни державного службовця, які закликають до дисциплінарних заходів. Причиною притягнення державного службовця до дисциплінарної відповідальності є вчинення дисциплінарного правопорушення, тобто незаконне винувате діяння або бездіяльність, або рішення, яке полягає у невиконанні чи неадекватному виконанні державним службовцем своїх службових обов'язків та інших вимоги, встановлені цим Законом та іншими нормативно-правовими актами, за якими можуть застосовуватися дисциплінарні заходи. До державних службовців відноситься один із таких видів дисциплінарних санкцій: зауваження; догана; неповна служба оповіщення; звільнення з державної служби. У разі порушення спеціальних обмежень, пов'язаних із зарахуванням на державну службу, порушення присяги, державний службовець звільняється з посади за рекомендацією безпосереднього керівника після офіційного розслідування.

Дисциплінарне стягнення (захід дисциплінарного впливу) оформляється наказом управління та повідомляється в триденний термін працівникові, на якого воно накладене, під розписку. Наказ головного управління про застосування до працівника дисциплінарного стягнення (заходу дисциплінарного впливу), в необхідних випадках, доводиться до відома інших працівників управління.

Слід відзначити, що застосування заходів дисциплінарної відповідальності до посадових осіб органів юстиції переслідує загальні цілі юридичної відповідальності в сучасному суспільстві: захист правопорядку та законності, а також має своєю метою відновлення порушених державно-службових відносин та запобігання негативним наслідкам вчиненого правопорушення, зміцнення у працівників поваги до законності, прав та свобод громадян, вимог присяги,

державної дисципліни, а також запобігання новим правопорушенням [102, с. 207].

Таким чином, дисциплінарна відповідальність посадових осіб органів правосуддя як форми юридичної відповідальності полягає у накладенні на правопорушника дисципліни на несприятливі позбавлення морального, матеріального або організаційного характеру та є одним із засобів забезпечення відповідності діяльності та поведінки працівників органів юстиції з встановленими нормами моралі, етики, культури та службової дисципліни. Матеріальна та моральна шкода, завдана фізичним та юридичним особам незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю державних службовців під час здійснення ними своїх повноважень, відшкодовується за рахунок держави. Наступний тип юридичної відповідальності, який може застосовуватися до посадових осіб органів правосуддя, - це адміністративна відповідальність. Значний внесок у розвиток інституту адміністративної відповідальності внесли такі академічні адміністратори, як А. Б. Агапов, О. М. Бандурка, Д. М. Бахрач, Ю. В. П. Бітяк, І.П. Голосниченко, А.Т. Козюк В.К. Колпаков, О.І.Міколенко, І.В. Тимошенко та інші. Адміністративна відповідальність, як І.П. Голосніченко зазначає, що це означає застосування, виконання адміністративного стягнення. Такий підхід об'єктивний у визначенні адміністративної відповідальності. Відповідальність перед особою держави в особі свого органу - обов'язок особи проти незаконного діяння, вчиненого в межах, встановлених законом. Адміністративна відповідальність характеризується негативною реакцією держави на незаконні прояви окремих осіб шляхом встановлення відповідних правил, заборон та належних санкцій проти тих, хто їх порушує. Це, з одного боку, державне примус, міра обвинувачення у вчиненні скоєного правопорушення, з іншого - відповідальність порушника несе йому негативні наслідки [52, с. 7]. Характерними ознаками адміністративної відповідальності є: 1) адміністративна відповідальність є невід'ємною частиною адміністративного примусу та має всі його якості, що відрізняють її від інших видів юридичної відповідальності; 2) основою адміністративної відповідальності є особливий вид правопорушення - адміністративне правопорушення; 3) адміністративна

відповідальність головним чином пов'язана з правопорушеннями у сфері національних, а не приватних інтересів [2, с. 10]; 4) суб'єктами адміністративної відповідальності можуть бути як фізичні, так і юридичні особи, а в кримінальних та дисциплінарних - лише особи; 5) суб'єкт кримінального переслідування є органом адміністративної юрисдикції (виконавчий орган, а у випадках, передбачених законом - судом); 6) між суб'єктом судового переслідування та особою, яка переслідується під загрозою, відсутні відносини офіційного підпорядкування [105, с. 10-15]; 7) у деяких випадках його заходи можуть також застосовуватися при звільненні від кримінальної відповідальності, тобто для дій, які містять ознаки злочину, які не представляють великої суспільної небезпеки [5, с. 6]; 8) процедура (процес) притягнення до адміністративної відповідальності є більш простій, оперативною та економічною порівняно з аналогічними проявами інших видів юридичної відповідальності (кримінального та цивільного права) [239, стор. 15-17]; 9) засоби здійснення адміністративної відповідальності - це незалежні виконавчі заходи - адміністративні стягнення [7, стор. 211]; 10) Закон встановлює спеціальну процедуру притягнення адміністративної відповідальності; 11) адміністративна відповідальність регулюється нормами адміністративного права, що містять вичерпні переліки адміністративних правопорушень, адміністративних стягнень та повноважень, уповноважених їх застосовувати.

Крім того, Д.М. Бахрах визначає три підстави для адміністративної відповідальності, а саме: 1) нормативну базу, тобто систему норм, що регулюють адміністративну відповідальність; 2) фактична основа, тобто акт конкретного суб'єкта, який порушує юридичні вимоги, що охороняються адміністративними санкціями (адміністративні правопорушення); 3) процесуальна основа, тобто акт компетентного органу про введення спеціального адміністративного стягнення за здійснення певного адміністративного правопорушення.

Для настання реальної відповідальності треба, щоб були всі три підстави і саме в такій послідовності. Перш за все повинна бути норма, яка встановлює обов'язок і санкцію за її невиконання. Потім може виникнути фактична підстава –

протиправне діяння. При наявності норми і діяння, яке її порушує, уповноважений суб'єкт у встановленому законом порядку має право застосувати стягнення за правопорушення [31, с. 342-344].

Отже, під адміністративною відповідальністю слід розуміти застосування до осіб, які вчинили адміністративні проступки, адміністративних стягнень, що тягнуть для цих осіб обтяжливі наслідки майнового, морального, особистісного чи іншого характеру і накладаються уповноваженими на те органами чи посадовими особами на підставах і у порядку, встановлених нормами адміністративного права [6, с. 6].

До адміністративної відповідальності посадові особи органів юстиції регіонального рівня притягається на загальних підставах. Разом з тим, розглядаючи особливості юридичної відповідальності посадових осіб органів юстиції регіонального рівня слід звернути увагу на те, що вони є суб'єктами відповідальності за корупційні правопорушення.

Фактичною підставою притягнення посадової особи органів юстиції до кримінальної, адміністративної, цивільно-правової та дисциплінарної відповідальності є вчинення останнім корупційного правопорушення. Під корупцією слід розуміти – використання особою, яка є суб'єктом відповідальності за корупційні правопорушення, наданих їй службових повноважень та пов'язаних із цим можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно обіцянка/пропозиція чи надання неправомірної вигоди особі, яка є суб'єктом відповідальності за корупційні правопорушення, або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень та пов'язаних із цим можливостей [182].

Корупційне правопорушення характеризується рядом ознак, які властиві як адміністративному проступку так і кримінальному злочину. Так, аналіз ч. 1 ст. 9 Кодексу України про адміністративні правопорушення [83], яка визначає поняття адміністративного правопорушення, ст. 11 Кримінального Кодексу України [99], яка визначає поняття злочину, ч.ч. 4, 5 ст. 1 Закону України «Про засади

запобігання і протидії корупції», які визначають поняття корупційного правопорушення та корупції, дає змогу виділити наступні ознаки корупційного правопорушення: по-перше, корупційне правопорушення – це виключно діяння, тобто дія чи бездіяльність, акт зовнішньої поведінки особи, що відображає його ставлення до інших людей, держави і суспільства. Це означає, що думки, бажання, інші прояви психічної діяльності особи юридичного значення не мають; по-друге, до ознак корупційного правопорушення належить його протиправність, тобто зовнішнє вираженням його суспільної шкідливості. Тобто корупційним діянням може бути тільки винне діяння, яке відображає негативне внутрішнє ставлення особи до інтересів інших осіб. Вина – це психічне ставлення особи до вчиненого нею суспільно шкідливого діяння і його наслідків, яке виявляється у формі умислу або необережності; по-четверте, обов'язковою ознакою корупційного правопорушення є кримінальна, адміністративна, цивільно-правова та дисциплінарна караність. Караність свідчить про те, що корупційним проступком визнається лише таке протиправне, винне діяння, за яке законодавством передбачено застосування відповідного покарання. Це дозволяє відмежувати корупційне правопорушення від інших протиправних вчинків [84, с. 20].

Отже, за вчинення корупційних правопорушень посадові особи органів юстиції можуть бути притягнуті до кримінальної, адміністративної, цивільно-правової та дисциплінарної відповідальності в установленому законом порядку. Таким чином, вид юридичної відповідальності залежить від виду корупційного правопорушення, яке передбачено відповідно у Кримінальному Кодексі України (ст.ст. 353, 358, 364, 364-1, 365, 365-1, 365-2, 366, 367, 368, 368-2, 368-3, 368-4, 369, 369-2, 370 КК України), Кодексі України про адміністративні правопорушення (ст.ст. 172-2, 172-3, 172-4, 172-5, 172-6, 172-7, 172-8, 172-9 КУпАП).

Висновки до розділу 2

В результаті аналізу елементів адміністративно-правового статусу органів правосуддя були отримані наступні висновки. 1. Метою асортименту органів

юстиції є результат, досягнення якого спрямоване на органи юстиції, а саме: формування та забезпечення реалізації державної правової політики, політики щодо банкрутства та використання електронного цифрового підпису, формування та реалізація політики у сфері архівної справи, робочої діяльності та створення та функціонування державної системи страхового фонду документації у сфері виконання кримінальних покарань у сфері захисту персональних даних у сфера організації примусового виконання рішень судів та інших органів (посадових осіб) про державну реєстрацію актів цивільного стану, про державну реєстрацію прав на нерухоме майно та їх обтяжень, про питання про державну реєстрацію юридичних та фізичних осіб - підприємці, з питань реєстрації (легалізації) об'єднань громадян, інших громадських утворень, статутів, друкованих ЗМІ та інформації агентства як суб'єкти інформаційної діяльності. 2. Завдання судової влади випливають з мети, що постає перед ними. Вони визначають мету і визначають засоби її досягнення. Основні завдання органів правосуддя класифікуються шляхом виділення наступних двох підрозділів:

1) загальнодержавні завдання органів юстиції (реалізація державної правової політики, державної політики щодо банкрутства, забезпечення реалізації державної політики у сферах правопорядку рішень судів та інших органів (посадових осіб), актів державної реєстрації цивільного стану, державної реєстрації реальних прав на нерухоме майно, державної реєстрації юридичних та фізичних осіб - підприємців, реєстрації (легалізації) об'єднань громадян, інших громадських утворень, статутів, друковані ЗМІ та інформаційні агентства як суб'єкти інформаційної діяльності);

2) регіональні завдання органів юстиції (подання до Міністерства юстиції України, Державної реєстраційної служби та Державної виконавчої служби пропозицій щодо формулювання та реалізації політики у вищезгаданих сферах, забезпечення роботи нотаріуса, експерт підтримка правосуддя, протидія легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансування тероризму (стосовно нотаріусів, адвокатів та інших осіб, які надають юридичні послуги), реалізація в рамках повноважень міжнародно-правового

співробітництва тощо).

3. Функції судової влади є основними напрямками їх діяльності, спрямованими на вирішення їх завдань. Функції впливають із завдань та розкривають зміст діяльності органів юстиції. 4. Організаційна структура судової влади досить розгалужена, що, в першу чергу, полягає в різниці у кількості послуг та підрозділів органів правосуддя, що діють у відповідних адміністративно-територіальних одиницях, а по-друге, відсутності єдиного спектра робочі області для всіх органів правосуддя.

5. Компетенція є одним з найважливіших елементів адміністративно-правового статусу органів юстиції. Вона виступає юридичним вираженням соціального призначення і функцій органів юстиції.

6. Посадові особи органів юстиції несуть кримінальну, адміністративну, дисциплінарну та цивільно-правову відповідальність відповідно до чинного законодавства.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ЮСТИЦІЇ

3.1. Зарубіжний досвід організації діяльності органів юстиції регіонального рівня та можливість його використання в Україні

Вироблення основних шляхів удосконалення механізму діяльності органів юстиції потребує, перш за все, проведення змістовного аналізу досвіду зарубіжних країн у цій сфері. Вивчення організаційної структури, основних тенденцій, напрямів діяльності органів юстиції регіонального рівня іноземних держав, дозволить виробити інноваційні та організаційно-правові заходи щодо удосконалення механізму організації діяльності органів юстиції регіонального рівня в Україні.

Безумовно, що уваги заслуговує досвід провідних західних країн (США) та країн Західної Європи (Великобританія, Франція, Німеччина) з високою правовою культурою населення та ефективною правовою системою. Разом з тим, чималий інтерес викликає й досвід окремих держав Східної Європи (Російська Федерація, Білорусія), в яких також відбуваються процеси реформування політичної та правової системи і які, свого часу, зіткнулися з багатьма проблемами, однаковими або схожими із сучасними українськими.

Для початку пропонуємо розглянути організаційну структуру органів юстиції Сполучених Штатів Америки. Міністерство юстиції Сполучених Штатів (англ. United States Department of Justice, Justice Department) – департамент федерального уряду США, призначений для забезпечення виконання законів та відправлення правосуддя. Очолюється Генеральним прокурором США.

Організаційна структура Міністерства юстиції Сполучених Штатів Америки складається з відповідних підрозділів:

- 1) антимонопольне;
- 2) цивільне;
- 3) цивільних прав;

- 4) кримінальне;
- 5) навколишнього середовища та природних ресурсів;
- 6) управління;
- 7) національної безпеки;
- 8) податків.

Агентств:

- 1) Бюро алкоголю, тютюну, зброї і вибухових речовин;
- 2) Управління по боротьбі з наркотиками;
- 3) Федеральне бюро розслідувань (ФБР);
- 4) Федеральне бюро в'язниць;
- 5) Служба судових виконавців США.

Інших структурних підрозділів:

- 1) Комісія з врегулювання іноземних вимог;
- 2) Інтерпол, національне центральне бюро США;
- 3) Комісія з помилювань;
- 4) Відділів (відділ правового радника; відділ законодавства; відділ розробки політики; відділ громадських справ; відділ з помилювання; відділ міжгромадських угод; відділ управління юстиції; відділ професійної відповідальності; відділ розвідувальної політики і нагляду; виконавчий відділ прокурора (атторнея) США; виконавчий відділ опікунів; відділ головного інспектора; відділ внутрішнього контролю; оперативні відділи департаменту юстиції США (кримінальне управління і цивільне управління)).

Кожен відділ має певну компетенцію, сферу повноважень та відповідальності. Основними функціями департаменту юридичного радника є підготовка проекту відповідей на запити міністрів, державних установ, вирішення спорів або питань, пов'язаних із законопроектом, перевірка законопроектів у формі та законності. Компетенція департаменту законодавства включає підготовку звітів про законопроекти, представлені Міністерством юстиції, допомога особам, які призначаються на департамент, за умови схвалення Сенатом. Група з розробки політики бере участь у плануванні, розробці та

координації політичних ініціатив Генерального прокурора у сфері кримінального та цивільного правосуддя, а також здійснює політику у сфері суспільних відносин. Департамент громадських справ інформує ЗМІ про політику Міністерства, дотримується повноти, точності, актуальності інформації. Відділ розлучень не тільки допомагає видати благодійні акти Президенту Сполучених Штатів, але також несе відповідальність за пом'якшення покарання, звільнення від штрафів, відстрочення виконання покарань. Служба міжкультурних угод відповідальна за запобігання міжобщинних, між расових конфліктах, надання допомоги біженцям з Карибського басейну та вирішення проблеми зменшення напруженості між громадами. Департамент юстиції забезпечує безпеку зв'язку; підготовка, перепідготовка та управління персоналом, відповідає за працевлаштування в відділі. Департамент професійної відповідальності на чолі з офіцером професійного зв'язку здійснює нагляд за Федеральним бюро розслідувань Адміністрації з боротьби з наркотиками, визначає відповідальність працівників за злочини та неетичну поведінку. Важлива увага приділяється національній безпеки, контррозвідуванню, здійснюваній розвідувальною політикою та наглядом відділом на чолі з радником з питань зовнішньої розвідки, і висловлює свою думку щодо законопроектів зі збирання розвідки [118]. Нещодавно система Міністерства юстиції створила новий підрозділ - "Управління правових програм", яке відіграє ключову роль у сприянні правоохоронним органам у боротьбі з злочинністю та вдосконаленні системи кримінального судочинства. Його функції включають: розробку та підтримку інноваційних програм на національному, регулярному та місцевому рівнях у сфері боротьби із злочинами, пов'язаними з наркотиками та насильства; вдосконалення юридичної практики у справах про неповнолітнє правопорушення; Допомога жертвам злочину. Закони про боротьбу з незаконним обігом наркотиків 1988 року, про захист жертв злочинів у 1984 році та про запобігання правопорушень у справах неповнолітніх у 1974 році дозволяють Управлінню правоохоронних органів маневрувати своїми коштами та здійснювати свої плани щодо максимального ефективного використання обмежених ресурсів ресурси.

Виконання цих функцій передбачає тісну взаємодію з усіма правоохоронними органами, державними органами, громадськими організаціями, науковцями в галузі теорії та практики кримінального правосуддя. Таким чином, здійснення правосуддя в Сполучених Штатах має певний ступінь децентралізації, що пояснюється специфікою права, існуванням окремих і формально незалежних судових систем - федеральних і державних. Міністерство юстиції США є єдиним консультативно-виконавчим органом з чітко визначеними функціями та повноваженнями, надаючи правову допомогу Президенту, Судам, Конгресу. Слід зазначити, що Міністерство юстиції США та його структурні підрозділи та установи виконують широке коло функцій, що в даний час поширені в Україні між Генеральною прокуратурою, Міністерством внутрішніх справ та Службою безпеки України, а також Міністерство юстиції.

Інші держави, зокрема, більшість європейських, а також держави Південної та Центральної Америки, Африки, Японія, Єгипет, Туреччина взяли за зразок французьку (романську) систему управління юстицією. Вважається, що функції міністерства юстиції цих держав в основному копіюють один одного. Відмінності є лише в їхньому обов'язі і в повноваженнях міністра юстиції з керівництва судовою системою і контролю за діяльністю судових органів. Крім питань організації та діяльності судів міністерства юстиції там грають важливу роль в процесі законопроектної і законотворчої діяльності, а також у кодифікації і систематизації законодавства.

В силу зазначеної вище причини зупинимося більш детально на компетенції міністра юстиції Франції, де він керує діяльністю органів суду і прокуратури. Міністр юстиції відіграє визначальну роль при призначенні суддів та просуванні їх по службі, при складанні списків осіб, намічених до просуванні. За власною ініціативою або за постановою відповідного прокурора міністр юстиції Франції може викликати суддів для пояснень, робити їм в усній формі попередження, а також може передати справу про дисциплінарний проступок того чи іншого судді до Вищої ради магістратури, головою якого є Президент республіки, а віце-головою – міністр юстиції. Вища рада магістратури забезпечує дисципліну доль-

но-наслідкових чинів, накладаючи на них дисциплінарні стягнення. Правом накладання дисциплінарних стягнень на чинів прокуратури має тільки міністр юстиції, що він робить на основі поради спеціальної комісії. Всі чини прокуратури, суду і слідства призначаються на свої посади декретом Президента республіки Франція на основі пропозицій міністра юстиції. З 1964 р. центральний апарат міністерства юстиції включає в себе, крім кабінету міністра і канцелярії кабінету, такі підрозділи:

- 1) управління судово-слідчих органів (у Франції слідчі суди організаційно входять в штат судових інстанцій);
- 2) управління у справах і державної печатки;
- 3) управління у кримінальних справах та у справах про помилування;
- 4) управління пенітенціарних установ;
- 5) управління загальної адміністрації та господарського забезпечення;
- 6) служба по вихованню неповнолітніх і нагляду за ними.

Крім того, головний інспектор судової влади підпорядкований міністру юстиції. Канцелярія судових слідчих здійснює єдину політику в галузі правової освіти та навчання суддівських слідчих. Міністерство юстиції Франції має широкі повноваження у сфері законодавства. Вони розробляють всі законопроекти з питань правосуддя, вносяться до Національної Асамблеї, а також готуються всі акти уряду щодо судового департаменту. Починаючи з 1951 року, широко розповсюджена кодифікаційна робота Міністерства юстиції, яка здійснюється в тісному контакті з Державною радою та Вищою комісією з кодифікації та спрощення законодавчих та підзаконних актів. Значну роль відіграє Міністерство юстиції Франції при адмініструванні адвокатури (особливо стосовно адвокатів, які є членами адвокатури). Писарі призначаються Міністерством юстиції на прохання юридичних фірм, які контролюють діяльність службовців і можуть накладати на них дисциплінарні стягнення та виключати будь-яку особу з числа клерків. Міністерство юстиції контролює діяльність ради адвокатських корпорацій через прокуратуру. Їй було надано право звернутися до апеляційного суду з будь-яким рішенням цих рад. По суті, ті ж самі повноваження

здійснюються Міністерством юстиції та у сфері нотаріального управління. У Англії адміністрація у сфері юстиції одночасно здійснює три установи: Департамент лорда-канцлера, Міністерство внутрішніх справ, Генеральний прокурор та Генеральний прокурор (так звані Crown Lawyers). Функції лорда-канцлера близькі за своїм змістом до функцій міністра юстиції, оскільки він є головою судово-правового відділу та зв'язком судової та загальної політичної влади. Його роль у розробці законопроекту, що регулює роботу суду, особливо висока. Конкурентним повноваженням у сфері судової адміністрації є міністр (державний секретар) внутрішніх справ, оскільки він поділяє з лорд-канцлером відповідальність за відбір, звільнення та призначення суддів. Керівництво пенітенціарних установ та нагляд за їх діяльністю в Англії покладено на міністра внутрішніх справ, фактично здійснюючи контроль над поліцією округів. Міністр внутрішніх справ є радником королеви в її помилуванні, несе відповідальність перед парламентом за виконання цієї коронаційної функції. Міністерство юстиції Федеративної Республіки Німеччина (далі - Федеративна Республіка Німеччина), як найвищий орган управління правосуддя в країні, на відміну від відповідних міністерств Франції чи Італії, безпосередньо передає

Федеральний канцлер, оскільки немає тіла, подібного до Вищої ради магістратури. Крім того, основна частина власних управлінських функцій лежить у Міністерстві юстиції Землі, але під контролем федерального міністра. Міністерство юстиції Федеративної Республіки Німеччина має широкі повноваження у підготовці та прийнятті законодавчих актів, а також у їх реалізації. Міністерство очолює: 1) Федеральна палата; 2) Федеральний Генеральний прокурор Федерального суду Німеччини; 3) Патентне відомство та Федеральний патентний суд у Мюнхені; 4) Боннський консультативний комітет та інші установи. Міністерство юстиції готує вибори суддів Федерального конституційного суду та всіх вищих судів федеральних судів, бере участь у формуванні Федерального трудового суду, здійснює нагляд за Федеральною палатою та Палатою адвокатів у Вищому федеральному суді загальної юрисдикції (Федеральний суд). У цій структурі вона має шість відділів: управління

правосуддя, правосуддя, цивільне право, кримінальне право, публічне право, комерційне та комерційне право [86].

Система органів юстиції Російської Федерації має схожість з вітчизняною системою, проте значно ширша за масштабами. Отже, структурними підрозділами Міністерства юстиції Російської Федерації є:

- 1) Департамент реєстрації відомчих нормативних правових актів;
- 2) Департамент організації і контролю;
- 3) Департамент нормативно-правового регулювання, аналізу і контролю у сфері виконання кримінальних покарань і судових актів;
- 4) Департамент державної служби і кадрів;
- 5) Департамент міжнародного права і співпраці;
- 6) Департамент конституційного законодавства;
- 7) Департамент цивільного і соціального законодавства;
- 8) Департамент управління справами;
- 9) Департамент у справах некомерційних організацій;
- 10) Департамент з питань правової допомоги і взаємодії з судовою системою;
- 11) Департамент законопроектної діяльності і моніторингу правозастосування;
- 12) Апарат Уповноваженого Російської Федерації при Європейському Суді з прав людини;
- 13) Федеральні служби:
 - 2) Федеральна служба судових приставів. Федеральна служба судових приставів (ФССП Росії) є федеральним органом виконавчої влади і здійснює функції по забезпеченню встановленого порядку діяльності судів, виконання судових актів, актів інших органів і посадових осіб, а також правозастосовчі функції і функції з контролю і нагляду у встановленій сфері діяльності [143; 46].
 - 3) Федеральна служба виконання покарань. Федеральна служба виконання покарань (ФСВП Росії) є федеральним органом виконавчої влади, що здійснює правозастосовчі функції, функції з контролю і нагляду у сфері виконання

кримінальних покарань відносно засуджених, функції по триманню осіб, підозрюваних або звинувачених в здійсненні злочинів, і підсудних, таких, що знаходяться під вартою, їх охороні і конвоюванню, а також функції з контролю за поведінкою умовно засуджених і засуджених, яким судом надано відстрочення відбування покарання [45].

Територіальні органи юстиції поділяються на округи (Далекосхідний, Приволзьський, Північно-західний, Сибірський, Уральський, Центральний і Південний федеральний округ), а також регіони.

До організаційної структури окружних та регіональних органів юстиції Російської Федерації також відносяться:

1) Федеральна бюджетна установа «Державна реєстраційна палата при Міністерстві юстиції Російської Федерації» основними цілями діяльності якої є: участь в реалізації державної політики в області залучення іноземних інвестицій в економіку Російської Федерації; контроль в рамках наданих повноважень за створенням, діяльністю і ліквідацією філій і представництв іноземних юридичних осіб на території Російської Федерації за допомогою акредитації; розвиток міжнародної співпраці у встановленій сфері діяльності.

Предметом діяльності Палати є акредитація відособлених структурних підрозділів іноземних юридичних осіб, легалізація економічної діяльності іноземних юридичних осіб на території Російської Федерації [246];

2) Федеральна бюджетна установа «Науковий центр правової інформації при Міністерстві юстиції Російської Федерації»;

3) Федеральна бюджетна установа Російський федеральний центр судової експертизи при Міністерстві юстиції Російської Федерації;

4) Федеральна державна бюджетна освітня установа вищої професійної освіти «Російська правова академія Міністерства юстиції Російської Федерації»;

5) Федеральні бюджетні судово-експертні установи Міністерства юстиції Російської Федерації;

6) Федеральні установи державні юридичні бюро [144].

Таким чином, система регіональних органів юстиції Міністерства юстиції

Російської Федерації має складну багатоступеневу організаційну структуру, яка складається з відповідних федеральних служб та федеральних бюджетних установ.

Систему органів юстиції регіонального рівня Міністерства юстиції Республіки Білорусь утворюють Головні управління юстиції обласних і Мінського міського виконавчих комітетів: 1) Головне управління юстиції Мінського міського виконавчого комітету; 2) Головне управління юстиції Брестського обласного виконавчого комітету; 3) Головне управління юстиції Вітебського обласного виконавчого комітету; 4) Головне управління юстиції Гомельського обласного виконавчого комітету; 5) Головне управління юстиції Гродненського обласного виконавчого комітету; 6) Головне управління юстиції Мінського обласного виконавчого комітету; 7) Головне управління юстиції Могильовського обласного виконавчого комітету [117].

Кожне Головне управління юстиції має свою організаційну структуру яка складається з відповідних служб та підрозділів. Так, наприклад, Головне управління юстиції Мінського міського виконавчого комітету структурно складається з:

- 1) відділу правового забезпечення громадян, організаційної і ідеологічної роботи;
- 2) адвокати;
- 3) ліцензіати (юридичні послуги, ріелторські послуги, судово-експертна діяльність);
- 4) відділи реєстрації актів цивільного стану;
- 5) Сектор по архівам та діловому провадженню;
- 6) Будинок реєстрації шлюбів міського виконавчого комітету;
- 7) Відділ реєстрації актів цивільного стану виконавчого комітету;
- 8) Відділ архіву органів, що реєструють акти цивільного стану;
- 9) Відомчий нотаріальний архів;
- 10) Відділ організаційного забезпечення діяльності судів;
- 11) Районні суди;

- 12) Відділ ведення Єдиного державного реєстру та реєстру ліцензій;
- 13) Реєстраційно-правовий відділ;
- 14) Ліцензійний відділ;
- 15) Відділ ліквідації суб'єктів господарювання;
- 16) Сектор по кадрам;
- 17) Відділ фінансово-економічної роботи, бухгалтерського обліку і звітності;
- 18) Сектор по справам громадських організацій;
- 19) Адміністративно-господарчий відділ [228].

Організаційна структура Головних обласних управлінь юстиції дещо відрізняється від організаційної структури Головного управління юстиції Мінського міського виконавчого комітету. Так, Головне управління юстиції Гродненського обласного виконавчого комітету структурно складається з:

- 1) відділу організаційного забезпечення діяльності судів;
 - 2) відділу правового забезпечення громадян, організацій і юридичної експертизи правових актів;
 - 3) відділу по архівам і діловому провадженню;
 - 4) відділу по веденню Єдиного державного реєстра, по справам державної реєстрації суб'єктів господарювання і громадських об'єднань;
 - 5) відділу бухгалтерського обліку, звітності і господарського забезпечення [227].
- Такими чином, структура регіональних органів юстиції Республіки Білорусь відрізняється від організаційної структури органів юстиції регіонального рівня в Україні, перш за все, спрощеною системою органів та підрозділів, а також колом здійснюваних функцій та повноважень.

Таким чином, міжнародно-правовий аналіз організації діяльності органів юстиції регіонального рівня (на прикладі Сполучених Штатів Америки, Франції, Федеративної Республіки Німеччини, Російської Федерації, Республіки Білорусь) свідчить про те, що в зарубіжних країнах не склалося єдиної універсальної моделі побудови органів юстиції регіонального рівня. В кожній державі існує своя система органів юстиції, яка залежить від правової системи та державного устрою

країни. Разом з тим, незважаючи на різноплановість організаційної структури органів та підрозділів юстиції кожної з зазначених країн, існує одна загальна особливість – наявність двох основних систем управління органами юстиції: централізованої (та, що здійснюється на рівні Міністерства юстиції) і децентралізованої (та, що здійснюється на рівні регіональних органів та підрозділів юстиції).

3.2. Напрями удосконалення правового регулювання діяльності органів юстиції

Указом Президента України від 10 вересня 2014 р. № 442 "Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади" [182] (далі - Указ), в країні розпочато адміністративну реформу як новий етап у здійсненні системних змін у сфері державного управління. Відповідно до функціонального та галузевого принципу побудови системи центральних органів виконавчої влади було вжито низку заходів щодо реорганізації системи та оптимізації державного апарату, запровадження нової класифікації центральних органів виконавчої влади (міністерств, державних служб, державні органи, державні інспекції), підпорядковані Кабінету Міністрів України, змінили свої функції, зменшили кількість центральних органів виконавчої влади та кількість державних службовців у них. Зміни відбулися, зокрема, у системі Міністерства юстиції України та її регіональних органів.

Реорганізація Міністерства юстиції України здійснювалась відповідно до нового Положення про Міністерство юстиції України, затвердженого Указом Президента України від 2 липня 2014 року № 228, у рамках реалізації адміністративна реформа в країні. Відповідно до вищезгаданого Положення про Міністерство юстиції України та його регіональних органів влади в регіонах - Головному управлінню територіальної юстиції покладено функції формування та забезпечення реалізації державної правової політики, забезпечення реалізації

державної політики в сфері виконання рішень судів та інших органів (посадових осіб), державна реєстрація нормативно-правових актів, координація правової освіти населення, методичне керівництво з правової роботи, систематизація законодавства Державна державна реєстраційна форма, реєстрація (легалізація) громадські об'єднання та інші спільноти, статuti, друковані ЗМІ та інформаційні агентства як постачальники інформації, надання нотаріальних послуг.

Міністерство юстиції України, що є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, також покладає додаткові функції як центральний атестаційний орган системи електронного цифрового підпису та формування політики щодо банкрутства, формування та реалізації політика в галузі архівної справи, державна реєстрація реальних прав на нерухоме майно та їх обтяження, державна реєстрація юридичних та фізичних осіб - підприємців, ведення бухгалтерського обліку та створення та функціонування державної системи страху документаційний фонд, на місцях виконання кримінальних покарань та у сфері захисту персональних даних. Слід зазначити, що у зв'язку з реформуванням системи центральних органів виконавчої влади відповідно до Указу було сформовано ряд центральних органів виконавчої влади, діяльність яких Кабінет Міністрів керує та координує через Міністерство юстиції, зокрема: Державний архів України; Державна прикордонна служба України; Державна пенітенціарна служба України; Державна реєстраційна служба України; Державна служба України з питань захисту персональних даних.

Важливою складовою реформування та удосконалення правового регулювання діяльності органів юстиції є реформування, зокрема, системи органів нотаріату. Так, з метою сприяння становленню цілісного підходу до визначення функцій нотаріату та побудови чіткої структури нотаріальних органів для надання населенню послуг правового та нотаріального характеру у відповідності до міжнародних стандартів, а також поступового і системного реформування українського нотаріату як інституту позасудового захисту цивільних прав фізичних та юридичних осіб Міністерством юстиції України було видано наказ «Про затвердження Концепції реформування органів нотаріату в

Україні» від 24 грудня 2010 року № 3290/5 [184].

В рамках реалізації адміністративної реформи розглядається питання впровадження в Україні приватної системи примусового виконання судових рішень.

У світі існують різні погляди на систему як державних, так і приватних судових рішень. Таким чином, Гері Беккер та Джордж Стіглер в своїй роботі вважають за краще поширювати саму приватну систему в тих сферах права, які переважно використовують державну систему. Їх головний аргумент - основою державної системи примусового виконання є ложна (неправильна) система стимулів. Відповідно до правил приватної системи правозастосування, виконавцем є вільним професіоналом, який самостійно організовує свою діяльність і несе повну фінансову відповідальність за результати своєї роботи. Приватний виконавчий агент отримує повноваження від держави в особі судових органів та діє від імені держави. Прийом на цю посаду регулюється законодавством і, як правило, здійснюється на конкурсній основі. Держава регулює компетенцію приватних державних виконавців, порядок діяльності, розмір тарифів та іншу винагороду, що стягується як винагорода за роботу приватних виконавців. Аналогічним чином, держава контролює роботу приватного виконавця, проводить перевірки професійної діяльності, а також видає і видає ліцензії на право працювати. Таким чином, у Франції, Нідерландах, Люксембурзі, Словенії, Італії, Польщі, Румунії, Словаччині, Естонії, Латвії та Литві, виконавчі органи є приватними особами, які працюють за ліцензією. Керівництво судових приставів здійснює регіональні та національні палати як органи самоврядування [163]. На нашу думку, питання впровадження системи приватного правопорядку в Україні є дещо передчасним, оскільки і держава, і суспільство ще не готові до таких змін у сфері виконавчого провадження. В рамках адміністративної реформи питання також мають важливе значення для модернізації державної служби та набору персоналу для роботи в органах юстиції. Так, за даними Головного територіального департаменту юстиції Волинської області, штатна розбудова державної служби Головного територіального

управління юстиції та її підрозділів досить різноманітна. До неї входили молоді спеціалісти, які не мали спеціального навчання та практичного досвіду, а також частину працівників, які мали досвід роботи 3 роки та частину працівників, що мають досвід роботи за фахом більше 3 років, що в процентному відношенні є: до 1 року - 48, (11,9%), до 3 років - 90 (22,4%), більше 3 років - 264 (65,7%). Останнім часом спостерігається тенденція омолодження персоналу. Чисельність державних службовців віком до 27 років зростає і становить 172 (42,8%), у віці 28-34 років - 102, що становить 25,4% від кількості фактично працюючих державних службовців. Таким чином, у системі правосуддя Волині залучаються все більше і більше представників покоління, що характеризується здоровим прагматизмом, честю, нестандартним та критичним мисленням. Служба персоналу проаналізувала обіг персоналу системи правосуддя регіону в 2011 році. Темпи обороту склали 14,1 відсотка (або 9,3 відсотка, з незавершеними вакантними місцями у новоствореній реєстраційній службі). Тобто рівень обігу персоналу у сфері правосуддя є високим, що суттєво вказує на нестабільність та зміни у штатному розрахунку державних службовців системи правосуддя регіону протягом 2011 року. Однак це менше, ніж на державній службі України, що досягає 20% на рік [18]. Аналіз кадрового обороту в системі органів правосуддя дозволив висвітлити причини, що впливають на цей процес, а саме:

- 1) перехід працівника на інший погляд, більш оплачувана робота з можливістю кар'єрного росту;
- 2) невизначеність працівників щодо перспектив професійного зростання;
- 3) висока робоча навантаження, неможливість раціонального використання свого робочого часу, використання неробочого часу при виконанні службових обов'язків;
- 4) відсутність інституту наставництва з метою адаптації новопризначених працівників до нового робочого місця;
- 5) низький професійний рівень фахової підготовки, незадоволеність професією;
- 6) погіршення взаємовідносин між керівником та підлеглим при великій

кількості дисциплінарних стягнень, відсутність атмосфери довіри, доброзичливості в спілкуванні.

З метою подолання вищезазначених факторів плинності кадрів в системі органів юстиції, на наш погляд, необхідно:

1) запровадити інститут наставництва для молодих спеціалістів, новопризначених працівників з метою адаптації до нового робочого місця;

2) щомісячно відслідковувати навантаження на кожного працівника з метою рівномірного його збалансування;

3) направляти подання про преміювання працівників із зазначенням розміру відсотку премії, виходячи з фактичного навантаження та показників роботи кожного працівника;

4) забезпечити належне обладнання робочого місця кожного працівника;

5) до кадрового резерву зараховувати осіб професійних, відповідальних, з високими моральними якостями державного службовця та українського громадянина;

6) покращити роботу з кадровим резервом та підвищити вимоги до роботи кожного працівника;

7) забезпечити здоровий хороший мікроклімат в очолюваному колективі, між керівником та підлеглим створити атмосферу довіри, поради, своєчасно виявляти причини невдоволення роботою, вміло їх усувати та інше.

Слід відзначити, що в цьому контексті важливим напрямком є питання формування ефективного та дієвого кадрового резерву. Беручи до уваги нові сучасні тенденції розвитку державної служби та служби в органах юстиції (в умовах реалізації адміністративної реформи), організація роботи з кадровим резервом має бути кардинально переглянута, зокрема шляхом удосконалення навчальних програм, вироблення та впровадження нових інноваційних форм підвищення рівня професійної компетентності як самих державних службовців, так і осіб, зарахованих до кадрового резерву.

Крім того, сьогодні підготовка державних службовців не відбувається з точки зору побудови кадрових ресурсів, а на формування деяких знань та

навичок, які швидко стають застарілими. Це не забезпечує ефективності в майбутньому, а також утворює труднощі з побудовою та реалізацією державної кадрової політики, функціонування кадрових процесів: відбір працівників на посаду, кар'єрне планування державних службовців, створення методологія їх оцінки, робота з кадровим резервом тощо. Необхідно розробити механізм формування кадрового потенціалу державної служби, який відповідатиме не лише теперішнім, а й майбутнім, забезпечить збільшення ефективності роботи корпусу державних службовців в Україні. На наш погляд, необхідні суттєві зміни в нормативній базі щодо роботи з державною службою в Україні з точки зору забезпечення чесності та послідовності законодавства про державну службу. Зокрема, питання проходження державної служби, включаючи залучення персоналу на державну службу, не регулюється, адаптація та мотивація фахівців, планування кар'єри тощо не регулюються. Питання взаємодії органів юстиції з Верховною Радою України та Кабінетом Міністрів України стосовно вдосконалення законопроекту є важливим напрямком для покращення організації роботи органів юстиції. Дотримання прав людини - це основний конституційний фундамент в Україні, дія якого спрямовує весь комплекс соціально-політичних відносин, закладаючи основи для подальшого законодавчого затвердження механізмів реалізації прав і свобод людини та громадянина. Значна частина законодавчих актів України не відповідає європейським стандартам у сфері правового регулювання механізмів реалізації визнаних конституцією прав людини, не дозволяє громадянам України вільно та повноцінно користуватися своїми правами. Саме тому вдосконалення існуючих та впровадження нових законодавчих форм здійснення прав і свобод людини визначається одним із пріоритетних напрямків законодавчої діяльності Міністерства юстиції України та його регіональних органів і розглядається як важливий компонент процесу становлення громадянського суспільства в державі [122]. Головним завданням судової влади в цьому напрямку має стати підготовка нових законопроектів, які забезпечать високий рівень легітимності майбутнього законодавства, його однозначне застосування, мінімізацію невідповідностей між нормативно-

правовими актами у відповідній сфері правового регулювання ; вдосконалення порядку здійснення конституційних прав та свобод (зокрема, права на об'єднання в громадські організації, право на мирні збори, право звернення до державних органів, органів місцевого самоврядування та посадових та службових осіб цих органів , право брати участь у управлінні державними справами, всеукраїнські та місцеві референдуми) шляхом прийняття відповідних законодавчих актів, проекти яких будуть розроблені Міністерством юстиції України, його регіональними органами за участі заінтересованого органу виконавча влада та громадськість. Також варто пам'ятати про деякі проблеми, які виникають при реалізації регіонального рівня державної реєстрації органів юстиції України. Перш за все, це низький рівень якості підготовки актів, які подаються на державну реєстрацію, а саме: наявність протиріч в тексті проекту акта, невідповідність її положень іншими законодавчими актами, нечітких норм акт, наявність кількох актів або їх окремих положень з одного питання. Крім того, при перевірці відповідності нормативно-правового акта вимогам та нормам чинного законодавства існують випадки невідповідності між актами законодавства вищого рівня, що ускладнює завдання проведення правової експертизи. Такі випадки могли б, якщо не уникнути, зменшити, принаймні, шляхом публікації та консолідації на законодавчому рівні єдиних єдиних правил нормативного оформлення. Серед основних напрямків вдосконалення правового регулювання діяльності органів правосуддя є повне забезпечення органами та інститутами правосуддя нормативно-правовою базою.

На сьогоднішній день потребує покращення робота регіональних управлінь юстиції по забезпеченню районних, районних у містах, міських (міст обласного значення), міськрайонних та міжрайонних управлінь юстиції, державних нотаріальних контор, відділів реєстрації актів цивільного стану громадян електронними правовими базами з метою зручності пошуку актів законодавства та використання правової інформації у своїй роботі. На часі вирішення питання щодо підключення районних, районних в містах, міських (міст обласного значення), міськрайонних та міжрайонних управлінь юстиції до Єдиного

державного реєстру нормативно-правових актів.

Наступним напрямом удосконалення правового регулювання адміністративно-правового статусу органів юстиції є проблема оптимізації діяльності органів Міністерства юстиції України щодо реалізації державної правової політики, захисту прав і свобод громадян, забезпечення законності в процесі провадження підзаконної нормотворчої діяльності. Так, Л. М. Горбунова відзначає, що найбільш відчутно на забезпечення законності підзаконних нормативно-правових актів органів виконавчої влади, як на центральному, так і на місцевому рівнях, впливає діяльність органів юстиції щодо державної реєстрації цих джерел права. Однак, ця робота ускладнена сьогодні відсутністю права працівників органів юстиції України порушувати питання про притягнення до відповідальності посадових осіб органів виконавчої влади, які ухиляються від державної реєстрації цих актів, а також не виконують вимоги щодо приведення їх у відповідність до законодавства України. На її думку, необхідно запровадити адміністративну відповідальність посадових осіб органів виконавчої влади за порушення законодавства про державну реєстрацію – за спрямування до виконання незареєстрованих нормативно-правових актів та актів, у державній реєстрації яких відмовлено, а також за намагання встановити норми права в індивідуальних чи інформативних документах (листах, телеграмах тощо). Практичне запровадження адміністративної відповідальності, вважає Л. М. Горбунова, можливе шляхом доповнень Кодексу України про адміністративні правопорушення відповідною статтею у главі 15 Кодексу «Адміністративні правопорушення, що посягають на встановлений порядок управління» [53, с. 14-15].

На наш погляд, дана пропозиція є аргументованою, проте, вважається, що перш ніж порушувати питання про притягнення посадових осіб органів виконавчої влади, які ухиляються від державної реєстрації цих актів, а також не виконують вимоги щодо приведення їх у відповідність законодавства України до адміністративної відповідальності, необхідно спочатку порушити питання про притягнення даних осіб до дисциплінарної відповідальності. Відзначимо, що у

Законі України «Про державну службу» [177] від 17 листопада 2011 року №4050-VI, який набирає чинності 1 січня 2013 року у Розділі VIII «Дисциплінарна і майнова відповідальність державного службовця», передбачено підстави та порядок притягнення державного службовця до дисциплінарної і майнової відповідальності, а також види та порядок застосування дисциплінарних стягнень. Разом з тим у ст. 38 діючого Закону України «Про державну службу» [176] від 10 грудня 2015 року № 889-VIII зазначено, що особи, винні у порушенні законодавства про державну службу, несуть цивільну, адміністративну або кримінальну відповідальність згідно із чинним законодавством. Таким чином, на наш погляд, у Розділі «Дисциплінарна і майнова відповідальність державного службовця» Закону України «Про державну службу» необхідно закріпити положення про те, що державні службовці за окремі види проступків можуть, окрім, дисциплінарної і майнової відповідальності, притягатися як до адміністративної так і кримінальної відповідальності згідно із чинним законодавством.

З метою оптимізації організаційної побудови органів юстиції, яка є розгалуженою, наслідком чого є: по-перше, відмінність у кількості служб та відділів органів юстиції регіонального рівня, що функціонують на відповідних адміністративно-територіальних одиницях, по-друге, відсутність для усіх органів юстиції регіонального рівня єдиного спектру напрямків роботи, на нашу думку, необхідно внести доповнення до Положення про Головні управління юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, в областях, містах Києві та Севастополі, а також до Положення про районні, районні у містах, міські (міст обласного значення), міськрайонні, міжрайонні управління юстиції щодо визначення чіткої організаційної структури даних органів та закріплення відповідних функцій за кожною з ланок, що формуватимуть цю структуру

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Авер'янов В. Б. Організація апарату державного управління / В. Б. Авер'янов. – К., 2005. – 144 с.
2. Агапов А. Б. Административная ответственность : [учебник] / Агапов А. Б. – М. : Статус, 2000. – 251 с.
3. Административное право : учебник / [Котельникова Е. А., Семенцова И. А., Смоленский М. Б.]. – Ростов-на-Дону : Феникс, 2002. – 352 с.
4. Административное право Украины : учебник для студентов высш. учеб. заведений юрид. спец. / [Битяк Ю. П., Богуцкий В. В., Гаращук В. Н. и др.] ; под ред. Ю. П. Битяка. – Х. : Право, 2003. – 576 с.
5. Адміністративна відповідальність в Україні : навчальний посібник / [Комзюк А. Т., Гуменюк В. А., Джагунов Г. В. та ін.] ; за заг. ред. А. Т. Комзюка. – 3-тє вид., доопр. – Х. : Вид-во Харк. нац. ун-ту внутр. справ, 2007. – 80 с.
6. Адміністративна відповідальність в Україні : навчальний посібник / [Комзюк А. Т., Гуменюк В. А., Джагунов Г. В. та ін.] ; за заг. ред. А. Т. Комзюка. – 2-е вид., виправл. і доп. – Харків: Вид-во Ун-ту внутр. справ, 2001. – 112 с.
7. Адміністративна діяльність органів внутрішніх справ : навчальний посібник / [Сущенко В. Д., Олефір В. І., Константинов С. Ф. та ін.] ; за заг. ред. Є. М. Моїсеєва. – К. : КНТ, 2008. – 264 с.
8. Адміністративне право України : [словник-довідник] / укладачі : В. К. Шкарупа, Ю. А. Ведерніков, В. П. Пібчібій. – Дніпропетровськ : Юрид. акад. МВС України, 2001. – 196 с.
9. Адміністративне право України : підручник / [Ю. П. Битяк, В. М. Гаращук, В. В. Богуцький та ін.] ; за ред. Ю. П. Битяка, В. М. Гаращука, В. В. Зуй. – Х. : Право, 2010. – 624 с.
10. Адміністративне право України : підручник / [Бандурка О. М., Бугайчук К. Л., Гуменюк В. А. та ін.] / за заг. ред. О. М. Бандурки. – Х. : Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2004. – 480 с.
11. Адміністративне право України : підручник / [Ю. П. Битяк, В. М.

Гаращук, О. В. Дьяченко та ін.]; за ред. Ю. П. Битяка. – К. : Юрінком Інтер, 2007. – 544 с.

12. Адміністративне право України : підручник для юрид. вузів і фак. / [Ю. П. Битяк, В. В. Богуцький, В. М. Гаращук та ін.] ; за ред. Ю. П. Битяка, – Х. : Право, 2000. – 520 с.

13. Адміністративне право України : підручник. – [Вид. 2, змін. і доп.] / за заг. ред. Т. О. Коломоєць. – К. : Істина, 2012. – 528 с.

14. Адміністративне право України. Загальна частина. Академічний курс : [підруч.] / за заг. ред. академіка НАПрН України О. М. Бандурки. – Х. : Золота миля, 2011. – 584 с.

15. Алексеев С. С. Государство и право / С. С. Алексеев. – М. : Юрид. лит., 1996. – 191 с.

16. Алексеев С. С. Теория права / С. С. Алексеев. – М. : Издательство БЕК, 1994. – 224 с.

17. Алехин А. П. Административное право Российской Федерации : [учебник] / Алехин А. П., Кармолицкий А. А., Козлов Ю. М. – М. : ЗЕРЦАЛО, ТЕИС, 1996. – 608 с.

18. Аналіз плинності кадрів системи юстиції у 2011 році. Головне управління юстиції у Волинській області [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://just.volyn.net/kadr/inform/3.shtml>.

19. Андрійко О. Ф. Організаційно-правові проблеми державного контролю у сфері виконавчої влади : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора юрид. наук : спец. 12.00.07 «Теорія управління; адміністративне право і процес; фінансове право» / О. Ф. Андрійко. – К., 1999. – 38 с.

20. Антонова Л. И. Государственная дисциплина и ответственность / Л. И. Антонова, Б.И. Кожохин. – Л. : Из-во Ленинградского ун-та, 1990. – 152 с.

21. Атаманчук Г. В. Теория государственного управления [курс лекцій] / Г. В. Атаманчук. – М. : Юрид. лит., 1997. – 400 с.

22. Атаманчук Г. В. Теория государственного управления [курс лекцій] / Г. В. Атаманчук. – [изд. 2-е, дополн]. – М. : Омега-Л, 2004. – 584 с.

23. Бабій Б. М. Юридичний словник / Бабій Б. М., Корецький В. М., Цветкова В. В. – К. : Головна редакція УРЕ, 1974. – 846 с.
24. Бабкова В. Поняття і структура організаційно-контрольних правовідносин в прокуратурі / В. Бабкова // Право України. – 1996. – № 8. – С. 23–27.
25. Бакуменко В. Д. Формування державно-управлінських рішень / В. Д. Бакуменко. – К. : УАДУ, 2000. – 328 с.
26. Бандурка О. М. Управління в органах внутрішніх справ : [підручник] / О. М. Бандурка. – Х. : Ун-т внут. справ, 1998. – 480 с.
27. Барахин А. Б. Большой юридический энциклопедический словарь / Барахин А. Б. – М. : Книжный мир, 2005. – 720 с.
28. Басін К. В. Юридична відповідальність : природа, форми реалізації та права людини : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01 / Басін Кирило Володимирович. – К., 2006. – 214 с.
29. Бахрах Д. Н. Административное право: [учебник для вузов] / Д. Н. Бахрах. – М. : БЕК, 1997. – 356 с.
30. Бахрах Д. Н. Административное право : [учебник для вузов] / Д. Н. Бахрах. – М. : Издательство БЕК, 1999. – 368 с.
31. Бахрах Д. Н. Административное право России : [учебник для вузов] / Д. Н. Бахрах. – М. : НОРМА, 2002. – 443 с.
32. Битяк Ю. Б. Переконавання і примус у державному управлінні. Адміністративна відповідальність : конспекти лекцій / Битяк Ю. Б., Зуй В. В., Комзюк А. Т. – Х. : Укр. юрид. академія, 1994. – 44 с.
33. Білик П. П. Організаційно-правове забезпечення управління соціально-економічним розвитком регіону : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 «Теорія управління; адміністративне право і процес; фінансове право» / П. П. Білик. – О., 2003. – 23 с.
34. Богданова Н. А. Категория статуса в конституционном праве / Н. А. Богданова // Вестник МГУ. – Сер. 11. – Право. – 1998. – №4. – С. 3–20.
35. Большой энциклопедический словарь : [в 2-х т.] / [ред. А. М.

Прохоров]. – М. : Сов. энциклопедия, 1991. Т. 2 – 1991. – 768 с.

36. Большой энциклопедический словарь : философия, социология, религия, эзотеризм, политэкономия / [главн. науч. ред. и сост. С. Ю. Солодников]. – М : МФЦП, 2002. – 1008 с.

37. Бояринцева М. А. Адміністративно-правовий статус громадянина України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 – «Теорія управління; адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / М. А. Бояринцева. – К. : 2005. – 20 с.

38. Бояринцева М. А. Адміністративно-правовий статус громадянина України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Бояринцева Марина Анатоліївна. – К., 2005. – 213 с.

39. Братусь С. Н. Юридическая ответственность и законность / С. Н. Братусь. – М. : Юрид. лит., 1976. – 216 с.

40. Ведення систематизації законодавства органами виконавчої влади, державними підприємствами, установами, організаціями : методичні рекомендації. – Рівне, 2011. – 10 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://obljust.rv.ua/index.php?m=content&d=view&cid=691>.

41. Великий тлумачний словник сучасної української мови / [уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел]. – К. : Ірпінь: ВТФ «Перун», 2002. – 1440 с.

42. Величко В. О. Організаційно-правові питання діяльності місцевої державної адміністрації : дис. ...канд. юрид. наук : 12.00.02 / Величко Валерій Олександрович. – Х., 2001. – 193 с.

43. Виконавча влада і адміністративне право / [Авер'янов В. Б., Голосніченко І. І., Колпаков В. К. та ін.] ; за заг. ред. В. Б. Авер'янова. – К. : Видавничий Дім «Ін-Юре», 2002. – 668 с.

44. Волинка К. Г. Теорія держави і права : [навч. посіб] / К. Г. Волинка. – К. : МАУП, 2003. – 240 с.

45. Вопросы Федеральной службы исполнения наказаний : Указ Президента Российской Федерации от 13 октября 2004 года № 1314 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://fsin.su/>.

46. Вопросы Федеральной службы судебных приставов : Указ Президента Российской Федерации от 13 октября 2004 года № 1316 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.fssprus.ru/>.

47. Гарашук В. М. Контроль та нагляд у державному управлінні / В. М. Гарашук. – Х. : Фоліо, 2002. – 176 с.

48. Головне управління юстиції у Закарпатській області «Програма постійно діючого семінару для працівників юридичних служб органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій та працівників районних, міськрайонних управлінь юстиції з теми: «Актуальні питання податкового законодавства України»» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakjust.gov.ua/main/ua/publication/content/757.htm>.

49. Головне управління юстиції у місті Севастополі [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://sevjust.gov.ua/content.php?id=2>.

50. Головне управління юстиції у Полтавській області. Методично-координаційна рада з питань правової освіти населення [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.just.gov.ua/content/108/>.

51. Головне управління юстиції у Сумській області. Координаційна рада молодих юристів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://just.sumy.ua/index.php?page=koordinats-jna-rada-molodih-yurist-v>.

52. Голосніченко І. П. Адміністративна відповідальність (загальні положення та правопорушення в сфері обігу наркотиків) : [навчальний посібник] / Голосніченко І. П., Золотарьова Н. І., Штанько Д. О. – К. : КІВС, 2002. – 141 с.

53. Горбунова Л. М. Підзаконні нормативно-правові акти : організаційно-правові питання забезпечення законності : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 «Теорія управління; адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / Л. М. Горбунова. – К., 2005. – 17 с.

54. Горшенев В. М. Способы и организационные формы правового регулирования в социалистическом обществе / В. М. Горшенев. – М. : Юрид. лит., 1972. – 342 с.

55. Горшенева И. А. Полиция в механизме современного государства (теоретико-правовые аспекты) : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01 / Горшенева Ирина Аркадьевна. – М., 2002. – 237 с.

56. Государственное управление : основы теории и организации : учебник [Т. 2] / под ред. В. А. Козбаненко [изд. 2-е, с изм. и доп.]. – М. : Статут, 2002. – 592 с.

57. Грошовий Ю. М. Актуальні проблеми законодавчого процесу в Україні / Грошовий Ю. М., Тацій В. Я. // матеріали науково-практичної конференції Концепція розвитку законодавства України : матеріали науково-практичної конференції. – К., 1996. – С. 33–35.

58. Декларація про державний суверенітет України від 16 липня 1990 року № 55-ХІІ // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1990. – № 31. – Ст. 429.

59. Демократизация аппарата управления / [В. В. Цветков, В. Ф. Сиренко, М. Ф. Орзих и др.]; отв. ред. В. В. Цветков, В. Ф. Сиренко. – К. : Наук. думка, 1990. – 297 с.

60. Державне підприємство «Інформаційний центр» Міністерства юстиції України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.informjust.ua/about>.

61. Державне управління : [навчальний посібник] / за ред. А. Ф. Мельника. – К. : Знання-Прес, 2003. – 343 с.

62. Державний контроль у сфері виконавчої влади : [наук. доповідь / ред. В. Б. Авер'янов]. – К. : Ін-т держ. і права НАН України, 2000. – 60 с.

63. Ельцов Н. С. Правовой статус территориальных органов юстиции в современной России : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01 / Ельцов Николай Сергеевич. – М. : РГБ, 2003. – 211 с.

64. Железняк Н. А. Правові та організаційні форми діяльності Міністерства юстиції України у здійсненні державної правової політики (теоретичні та практичні питання) : дис. ...канд. юрид. наук : 12.00.07 / Железняк Наталія Анатоліївна. – К., 2004. – 253 с.

65. З 21 листопада 2011 року Мін'юст розпочне виконувати повноваження центрального органу з питань банкрутства [Електронний ресурс]. –

Режим доступу : <http://www.minjust.gov.ua/0/37547/>.

66. З історії органів юстиції [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://novovoronzovka.just.ks.ua/z-istoriyi-organiv-yustitsiyi.html>.

67. Загальна теорія держави і права : навч. посіб. / [Колодій А. М., Копейчиков В. В., Лисенков С. Л. та ін.] ; за заг. ред. В. В. Копейчикова. – К. : Юрінком Інтер, 1997. – 320 с.

68. Загальна теорія держави і права : навчальний посібник / [Копиленко О. Л., Зайчук О. В., Заєць А. А., Журавський В. С. та ін.]; за ред. О. В. Зайчука, Н. М. Оніщенко. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 400 с.

69. Зеркин Д. П. Основы теории государственного управления : [курс лекций] / Д. П. Зеркин, В. Г. Игнатов. – Ростов-н/Д : МарТ, 2000. – 448 с.

70. Ілько І. Регіони Європи у транскордонному співробітництві: історичний досвід 70-90-х років ХХ століття / Ігор Ілько [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.univ.uzhgorod.ua/static/ndi/idurr/ilko.doc.

71. Йоффе О. С. Вина і відповідальність по радянському праву / О. С. Йоффе // Радянська держава і право. – 1972. – № 9. – С. 38–42.

72. Кельман М. С. Загальна теорія держави і права : [підручник] / М. С. Кельман, О. Г. Мурашин. – К. : Кондор, 2006. – 477 с.

73. Керецман В. Ю. Державне регулювання розвитку регіонів в Україні : теорія і практика : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 25.00.02 «Механізми державного управління» / В. Ю. Керецман. – К., 2005. – 22 с.

74. Кивалов С. В. Таможенное право (административная ответственность за нарушение таможенных правил) / С. В. Кивалов. – Одесса, 1996. – 176 с.

75. Кисиль С. П. Центральні органи виконавчої влади України : стан і розвиток / С. П. Кисиль. – К. : НАН України Інститут держави і права ім. В. М. Корецького, 1999. – 78 с.

76. Кісіль З. Р. Адміністративне право: навч. посіб. – [3-те вид.] / Кісіль З.Р., Кісіль Р.В. – К. : Алерта; ЦУЛ, 2011. – 696 с.

77. Ключев О. М. Правоохоронна діяльність / О. М. Ключев // Юридична

наука і практика. – 2011. – № 1. – С. 52–56.

78. Коваль Л. В. Административно-деликтное отношение / Л. В. Коваль. – К. : Вища школа, 1979. – 230 с.

79. Коваль Л. В. Адміністративне право : [курс лекцій] / Л. В. Коваль. – К. : Вентурі, 1998. – 208 с.

80. Коваль Л. В. Адміністративне право України / Л. В. Коваль. – К. : Основи, 1994. – 154 с.

81. Кодекс законів про працю України від 10 грудня 1971 року №322-VIII // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1971. – додаток до № 50 (із змін. та доп.).

82. Кодекс Украины об административных правонарушениях (научно-практический комментарий). – Х. : ООО «Одиссей», 2000. – 1008 с.

83. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 року № 8073-X // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1984. – № 51. – ст. 1122 (із змін. та доп.).

84. Кодекс України про адміністративні правопорушення : науково-практичний коментар / [Калюжний Р. А., Комзюк А. Т., Погрібний О. О. та ін.]. – 2-ге вид. – К. : Всеукраїнська асоціація видавців «Правова єдність», 2008. – 655 с.

85. Козинцев І. П. З історії органів юстиції України / І. П. Козинцев // Бюлетень Міністерства юстиції України. – 1999. – № 1. – С. 118–124.

86. Козлов А. Е. Конституционное право : [учебник] / А. Е. Козлов. – М. : Издательство БЕК, 1997. – 464 с.

87. Козлов Ю. М. Административное право / Ю. М. Козлов, Л. Л. Попов. – М. : Юристъ, 1999. – 725 с.

88. Коломоєць Т. О. Адміністративне право. Академічний курс : підручник / Т.О. Коломоєць. – К. : Юрінком Інтер, 2011. – 576 с.

89. Колпаков В. К. Адміністративне право України : [підручник] / Колпаков В. К., Кузьменко О. В. – К. : Юрінком Інтер, 2003. – 544 с.

90. Колпаков В. К. Адміністративне право України: : [підручник] / В. К. Колпаков. – К. : Юрінком Інтер, 1999. – 736 с.

91. Комзюк А. Т. Деякі проблеми розвитку законодавства про

адміністративний примус / Комзюк А. Т., Безсмертний Є. О. // Концепція розвитку законодавства України : матер. наук.-практ. конф. – К., 1996. – С. 119–121.

92. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод : Конвенція, Міжнародний документ від 04 листопада 1950 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_004.

93. Конституционное (государственное) право зарубежных стран : [учебник] / отв. ред. Б. А. Страшун. – М. : БЕК, 1996. – Т. 2. – 448 с.

94. Конституція України від 28 червня 1996 року № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради. – 1996. – № 30. – Ст.141 (із змін. та доп.).

95. Концепція розвитку державного внутрішнього фінансового контролю на період до 2017 року : розпорядження Кабінету Міністрів України від 24 травня 2005 року № 158-р // Офіційний Вісник України. – 2005. – № 22. – Ст. 1224.

96. Коренев А. П. Административное право России : Государственное управление и административное право : [учебник]. Часть 1. / А. П. Коренев. – М. : Московская академия МВД России; Щит, 2002. – 306 с.

97. Коробова А. П. Некоторые спорные вопросы учения о правовой политике. Приоритеты правовой политики в современной России / А. П. Коробова // Правоведение. – 1997. – № 4. – С. 146–176.

98. Кравцова Т. М. Дослідження видів функцій державного управління та їх значення у процесі державно-управлінської діяльності / Т. М. Кравцова, Г. В. Калініченко // Форум права. – 2011. – № 1. – С. 522–527 [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2011-1/11ktmdud.pdf>.

99. Кримінальний Кодекс України від 5 квітня 2001 року №2341-III // Відомості Верховної Ради. – 2001. – № 25-26. – Ст.131 (із змін. та доп.).

100. Кріцак І. В. Правоохоронна функція держави та її вплив на формування функції надання послуг населенню органами внутрішніх справ України / І. В. Кріцак // Форум права. – 2009. – № 3. – С. 365–372 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2009-3/09kivvcu.pdf>.

101. Лазарев Б. М. Компетенция органов управления / Б. М. Лазарев // Академия наук СССР. Институт государства и права. – М. : Юрид. литература, 1972. – 280 с.
102. Лазарев В. В. Общая теория права и государства : [учебник] / В. В. Лазарев. – М. : Юристъ, 2001. – 360 с.
103. Лазарев В. В. Общая теория права и государства : [учебник] / Под ред. В. В. Лазарева. – М. : Юристъ, 2000. – 268 с.
104. Лебідь Н. В. Адміністративно-правовий статус державних інспекцій в Україні : дис. ...канд. юрид. наук: 12.00.07 / Лебідь Наталія Володимирівна. – Х., 2004. – 185 с.
105. Лук'янець Д. М. Інститут адміністративної відповідальності : проблеми розвитку : [монографія] / Лук'янець Д. М. – К. : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2001. – 220 с.
106. Лучин В. О. Конституционные нормы и правоотношения / В. О. Лучин. – М., 1997. – С. 119.
107. Малиновський В. Я. Державне управління : [навч. посіб.] / В. Я. Малиновський. – Луцьк : Вежа, Вол. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2000. – 558 с.
108. Малиновський В. Я. Державне управління : навчальний посібник. – [Вид. 2-ге, доп. та перероб]. – К. : Атіка, 2003. – 576 с.
109. Малиновський В. Я. Словник термінів і понять з державного управління. [вид. 2-ге, допов. і виправл] / В. Я. Малиновський. – К. : Центр сприяння інституту розвитку держ. служби, 2005. – 254 с.
110. Матузов Н. И. Понятие и основные приоритеты российской правовой политики / Н. И. Матузова // Правоведение. – 1997. – № 4. – С. 6–17.
111. Матузов Н. И. Актуальные проблемы российской правовой политики / Н. И. Матузов // Государство и право. – 2001. – № 10. – С. 5–12.
112. Матузов Н. И. Теория государства и права / Н. И. Матузов, А. В. Малько. – М., 1997. – 512 с.
113. Меморандум про взаєморозуміння у сфері співробітництва між Міністерством юстиції України та Головним народним комітетом Великої

Соціалістичної Народної Лівійської Арабської Джамагірії від 8 квітня 2008 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.minjust.gov.ua/0/23157>.

114. Меморандум про співробітництво між Міністерством юстиції України та Міністерством юстиції Республіки Польща на 2011-2012 роки від 10 січня 2011 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.minjust.gov.ua/0/23135>.

115. Микульця І. І. Адміністративно-правовий статус органів юстиції регіонального рівня : поняття та структура / І. І. Микульця // Наше право. – 2011. – № 4. – Ч. 3. – С. 58–61.

116. Микульця І. І. Місце та особливості функціонування органів юстиції регіонального рівня у системі суб'єктів адміністративного права / І. І. Микульця // Право і безпека. – 2011. – № 5 (42). – С. 78–82.

117. Министерство юстиции Республики Беларусь : организационная структура [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.minjust.by/ru/site_menu/about/struktura.

118. Министерство юстиции США [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://ru.wikipedia.org/wiki/Министерство_юстиции_США

119. Міністерство юстиції України. Головне управління юстиції у Харківській області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://justic.kh.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=51&Itemid=61.

120. Міністерство юстиції України. Історичний екскурс [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minjust.gov.ua/0/2980>.

121. Міністерство юстиції України. Територіальні органи. Головне управління юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minjust.gov.ua/0/18219>.

122. Міністерство юстиції та пріоритети його діяльності [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.palata.notariat.org.ua/news/501.html>.

123. Мін'юст почав виконувати повноваження центрального органу з питань банкрутства [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.interfax.com.ua/ukr/main/86293/>.

124. Назаров І. В. Правовий статус Вищої ради юстиції : дис. ...канд.

юрид. наук : 12.00.10 / Назаров Іван Володимирович. – Х., 2005. – 200 с.

125. Науково-дослідний центр судової експертизи з питань інтелектуальної власності [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.intelect.org.ua/centr/pro-centr.html>.

126. Нерсисянц В. С. Общая теория права и государства : [учебник для юридических вузов и факультетов] / В. С. Нерсисянц. – М. : Издательская группа НОРМА-ИНФРА – М, 1999. – 552 с.

127. Нечитайленко А. А. Основы теории права : [учебное пособие] / А. А. Нечитайленко– Х. : Фирма «Консум», 1998. – 176 с.

128. Нижник Н. Р. Системний підхід в організації державного управління / Н. Р. Нижник, О. А. Машков. – К. : УАДУ, 1998. – 160 с.

129. Нижник Н. Р. Природа та зміст адміністративної реформи в Україні / Н. Р. Нижник // Реформування державного управління в Україні : проблеми і перспективи. – К. : Оріяни, 1998. – 364 с.

130. Новейший энциклопедический словарь. – М. : «Изд-во АСТ»; «Изд-во Астрель»; ООО «Транзиткнига», 2004. – 1424 с.

131. Новий тлумачний словник української мови : у чотирьох томах / [укл. В. В. Яременко, О. М. Сліпушко], Т. 2. – К. : Видавництво «АКОНІТ», 1998. – 910 с.

132. Новий тлумачний словник української мови : у чотирьох томах / [укл. В. Яременко, О. Сліпушко], Т. 4. – К. : Видавництво «АКОНІТ», 1998. – 941 с.

133. Новий тлумачний словник української мови (у трьох томах). Том 1, А – К / Укладачі: В.В. Яременко, О.М. Сліпушко. – К. : АКОНІТ, 2006. – 926 с.

134. О системе и структуре федеральных органов исполнительной власти : Указ Президента Российской Федерации от 09 марта 2004 года № 314 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.fssprus.ru/>.

135. Облікова політика Головного управління юстиції у Київській області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kyivobljust.gov.ua/index.php?part=1989>.

136. Общая теория государства и права : академический курс в 2-х томах /

[Борисов В. В., Гранат Л. Л., Витрук Н. В. и др.] ; отв. ред. проф. М. Н. Марченко. – Том 2. Теория права. – М. : Изд-во «Зерцало», 1998. – 656 с.

137. Одінцева Г. С. Сучасні проблеми державного управління. Опорний конспект лекцій і методичні вказівки до проведення практичних занять / Г. С. Одінцева. – Х. : УАДУ (ХФ), 2000. – 74 с.

138. Ожегов С. И. Словарь русского языка: Ок. 57000 слов / [под ред. Н. Ю. Шведовой]. – 18-е изд., стереотип. – М. : Рус. яз., 1986. – 797 с.

139. Ожегов С. И. Словарь русского языка: 70000 слов / [под ред. Н. Ю. Шведовой]. – 23-е изд., испр. – М. : Русский язык, 1990. – 917 с.

140. Онопчук І. Ю. Конституційно-правові засади статусу Міністерства юстиції України в системі виконавчої влади / І. О. Онопчук [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/pre/2009/Onopchuk.pdf.

141. Опарін В. М. Фінанси (Загальна теорія) : [навч. посіб.] / В. М. Опарін. – [2-ге вид. доп. і перероб.] – К. : КНЕУ, 2002. – 240 с.

142. Опришко В. Ф. Конституція України: розвиток і вдосконалення законодавства / В. Ф. Опришко // Конституція України – основа подальшого розвитку законодавства : зб. наук. пр. / Ін-т законодавства Верховної Ради України. – К., 1997. – Вип. 2. – С. 14–31.

143. Опришко В. Ф. Народно-хозяйственный комплекс : управление и право / В. Ф. Опришко. – К. : Политиздат Украины, 1983. – 167 с.

144. Организационная структура Министерства юстиции Российской Федерации [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.minjust.ru/about/organisational_structure.

145. Петров А. В. Теория государства и права : [учебное пособие] / А. В. Петров – Челябинск, 2002. – 118 с.

146. Петров Г. И. Основы социалистического управления / Г. И. Петров. – Ленинград : Изд-во Ленинградского ун-та, 1974. – 292 с.

147. Петров Г. И. Советское административное право. Часть общая / Г. И. Петров. – Л. : Изд-во Ленинградского ун-та, 1970. – 304 с.

148. Підвідомчі установи та державні підприємства Міністерства юстиції

- України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minjust.gov.ua/0/654/>.
149. План дій Україна – Європейський Союз у сфері юстиції, свободи та безпеки від 18 червня 2007 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_956.
150. План заходів щодо попередження та профілактики корупційних діянь в Головному та територіальних управліннях юстиції Львівської області на 2011 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://obljust.lviv.ua/index.php?option=com_content&task=view&id=84&Itemid=38.
151. План роботи Головного управління юстиції у Київській області на II квартал 2012 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kyivobljust.gov.ua/index.php?part=1990>.
152. План роботи Головного управління юстиції у Харківській області на I півріччя 2012 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://justic.kh.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=228&Itemid=187
153. Погорілко В. Ф. Конституційне право України / В. Ф. Погорілко. – К. : Наук. думка, 2002. – 737 с.
154. Погребной И. М. Теория права : учебное пособие / И. М. Погребной. – [3-е изд., испр. и доп]. – Х. : Основа, 2003. – 128 с.
155. Політичний енциклопедичний словник / під ред. Ю. С. Шемшученка, В.Д. Байкіна. – К. : Генеза, 1997. – С. 282.
156. Політичний енциклопедичний словник : [навч. посібник для студентів вищ. навч. закладів]. – К. : Генеза, 1997. – 400 с.
157. Політологія : навчальний посібник / [Гетьманчук М. П., Грищук В. К., Турчин Я. Б. та ін.] / за заг. ред. Гетьманчука М. П. – К. Знання, 2011. – 415 с.
158. Політологія : підручник / [Розенфельд Ю. М., Герасіна Л. М., Осипова Н. П, Панов М. І., Сахань О. М., Ставицька О. В.]. – Х. : Право, 2001 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://radnuk.info/pidrychnuku/polit/271-rozenfeld/4268-s-5---.html>.
159. Положення про відділ державної реєстрації речових прав на нерухоме майно реєстраційної служби Головного управління юстиції в Одеській області :

наказ Головного управління юстиції в Одеській області від 15 листопада 2011р. № 1230 – о/д [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://just.odessa.gov.ua>.

160. Положення про відділ організаційно-аналітичного забезпечення діяльності управлінь юстиції, документування і контролю Головного управління юстиції в Одеській області : наказ Головного управління юстиції в Одеській області від 7 грудня 2011 року № 1335 - о/д [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://just.odessa.gov.ua/index.php?do=static&filename=header/units_department/index.php?do=static&filename=%F1%F2%F0%F3%EA%F2%F3%F0%E0.htm.

161. Пономарьов О. В. Адміністративно-правовий статус Антимонопольного комітету України : дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / Пономарьов Александр Володимирович. – Х., 2009. – 195 с.

162. Правила внутрішнього трудового розпорядку працівників Головного управління юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.minjust.crimea.ua/downloads/vnutrenniy_rasporyadok.doc.

163. Приватна система примусового виконання з досвіду європейських країн [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://informjust.ua/text/744>.

164. Про безоплатну правову допомогу : Закон України від 2 червня 2011 року № 3460-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 51. – Ст. 577 (із змінами та доповненнями).

165. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16 липня 1999 року № 996- XIV // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 40. – Ст. 365 (із змінами та доповненнями).

166. Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом : Закон України від 14 травня 1992 року № 2343-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 31. – Ст. 440 (із змінами та доповненнями).

167. Про вибори народних депутатів України : Закон України від 17 листопада 2011 року №4061-VI // Офіційний вісник України. – 2011. – № 97. – Ст. 3526 (із змінами та доповненнями).

168. Про вибори Президента : Закон України від 05 березня 1999 року № 474-XIV // Офіційний вісник України. – 1999. – № 12. – С. 3 (із змінами та доповненнями).

169. Про виконавче провадження : Закон України від 21 квітня 1999 року № 606-XIV // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – №24. – Ст. 207 (із змінами та доповненнями).

170. Про державне підприємство «Інформаційний центр» Міністерства юстиції України : постанова Кабінету Міністрів України від 14 липня 1999 року № 1272 // Офіційний вісник України. – 1999. – № 29. – С. 64.

171. Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України : Закон України від 23 березня 2003 року № 1602-III // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – №25. – Ст. 195 (із змінами та доповненнями).

172. Про Державний реєстр виборців : Закон України від 22 лютого 2007 року № 698-V // Відомості Верховної Ради України. – 2007. – №20. – ст. 282 (із змінами та доповненнями).

173. Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів: Закон України 2 червня 2016 року

№ 1403-VIII// Відомості Верховної Ради України. – 2016. – № 29. – ст. 535 (із змінами та доповненнями).

174. Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців : Закон України від 15 травня 2003 року № 755-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 31-32. – Ст. 263 (із змінами та доповненнями).

175. Про державну службу : Закон України від 16 грудня 1993 року № 3723-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 52. – Ст. 490 (із змінами та доповненнями).

176. Про державну службу : Закон України від 10 грудня 2015 року № 889-VIII// Відомості Верховної Ради (ВВР) . – 2016. – № 4. – ст.43.

177. Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні : Закон

України від 16 листопада 1992 року № 2782-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 1. – Ст. 1 (із змінами та доповненнями).

178. Про електронний цифровий підпис : Закон України від 22 травня 2003 року № 852-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 36. – Ст. 276 (із змінами та доповненнями).

179. Про засади державної регіональної політики : проект Закону України від 31 травня 2010 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc4_2?pf3516=6462&skl=7.

180. Про засади державної політики України в галузі прав людини : постанова Верховної Ради України від 17 червня 1999 року №757-XIV // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – №35. – Ст.303.

181. Про засади запобігання і протидії корупції : Закон України від 7 квітня 2011 року № 3206-VI // Офіційний вісник України. – 2011. – № 44. – Ст. 1764(із змінами та доповненнями).

182. «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади»: постанова Кабінету Міністрів України від 10 вересня 2014 р. № 442 // Офіційний вісник України. – 2014 р. – № 74. – стор. 57. – стаття 2105.

183. Про затвердження Положення про Головне управління юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, обласні, Київське та Севастопольське міські управління юстиції, та Положення про районні, районні у містах, міські (міст обласного значення) управління юстиції : наказ Міністерства юстиції України від 30 серпня 2000 року № 36/5 // Офіційний вісник України. – 2000. – № 35. – Ст. 1523. (із змінами та доповненнями).

184. Про затвердження Положення про Міністерство юстиції України : постанова Кабінету Міністрів України від 28 грудня 1991 року № 386 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/386-91-п>.

185. Про затвердження Положення про Міністерство юстиції України : розпорядження Президента України від 3 жовтня 1992 року №154/92-рп // Збірник розпоряджень Президента. – 1992. – №4.

186. Про затвердження Положення про Міністерство юстиції України : Указ Президента України від 18 вересня 1996 року №840/96 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/840/96>.

187. Про затвердження Положення про Міністерство юстиції України : Указ Президента України від 30 грудня 1997 року № 1396/97 // Офіційний вісник України. – 1998. – №2. – Ст. 47.

188. Про затвердження Положення про Міністерство юстиції України : Указ Президента України від 6 квітня 2011 року №395/2011 // Офіційний вісник Президента України. – 2011. – № 9. – Ст. 90 (із змінами та доповненнями).

189. Про затвердження Положення про Міністерство юстиції України : постанова Кабінету Міністрів України від 2 липня 2014 р. № 228 // від 15.07.2014 — 2014 р., № 54, стор. 88, стаття 1455 (із змінами та доповненнями).

190. Про затвердження положень про територіальні органи Міністерства юстиції України : наказ Міністерства юстиції України від 23 червня 2011 року №1707/5 // Офіційний вісник України. — 2011. – №49. – С. 9.

191. Про затвердження Порядку роботи громадської приймальні з надання безоплатної первинної правової допомоги : наказ Міністерства юстиції України від 21 вересня 2011 року № 3047/5 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minjust.gov.ua/0/37167>.

192. Про Національний архівний фонд та архівні установи : Закон України від 24 грудня 1993 року № 3814-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 15. – Ст. 86 (із змінами та доповненнями).

193. Про національну програму правової освіти населення : Указ Президента України від 18 жовтня 2001 року № 992/2001 // Офіційний вісник України. – 2001. – № 43. – Ст. 1921.

194. Про нотаріат : Закон України від 2 вересня 1993 року №3425-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – №39. – Ст. 383 (із змінами та доповненнями).

195. Про права людини : Декларація Генеральної Асамблеї ООН від 10 грудня 1948 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_015.

196. Про центральні органи виконавчої влади : Закон України від 17 березня 2011 року № 3166-VI // Офіційний вісник України. – 2011. – № 27. – Ст. 1123 (із змінами та доповненнями).

197. Шевчук О.Р., Лабовська Х.І. Зарубіжний досвід організації діяльності органів юстиції: перспективи запровадження та використання в Україні/ О.Р. Шевчук, Х.І. Лабовська//. – Порівняльно-аналітичне право. – 2017. – № 4. – С. 211-213

198. Шевчук О.Р. Поняття та правова природа фінансових послуг/ О.Р. Шевчук//. – Підприємництво, господарство і право. – 2012. – № 5 (197)– С. 29 – 32

199. Шевчук О.Р. Ринок фінансових послуг як об'єкт наукового дослідження фінансово-правової науки/ О.Р. Шевчук//. – Адвокат. – 2012. – №10(121). – С. 29 –32

200. Шевчук О.Р., Ментух Н.Ф. Фінансово–правові засади діяльності Національного банку України у сфері стабілізації грошово–кредитного та валютного ринків України. // О.Р. Шевчук, Ментух Н.Ф.//. – Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія право. – 2012. – №30. –Т.2. – С. 29 –32

201. Юридична енциклопедія : в 6-ти т. / Редкол. : Ю. С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. – К. : Укр. енцикл., – 2001. – Т. 3. – 792 с.